

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Högskolan i Borås

Yrkesexamen: Förskolläraexamen

Beskrivning

Förskolläraryrket ges på lärosätet sedan 1977 och numera ges utbildningen på fyra studieorter, i Borås, Varberg, Värnamo och sedan vt 2018 även i Skövde. Till utbildningen antas ca 280 studenter/år. Totalt omfattar förskolläraryrket ca 850 studenter. Från och med höstterminen 2017 följer studenterna i förskolläraryrket följande studiegång.

Programöversikt för förskolläraryrket, 210hp			
Termin 1	UVK I Utbildningsvetenskaplig kärna I för förskollärare, grundskollärare och ämneslärare, 30hp, varav 3hp VFU (UVK I) Grundnivå		
Termin 2	Barnet och förskolan – förskolepedagogiska aspekter, 30hp, varav 6hp VFU Grundnivå		
Termin 3	Barn, kultur och kommunikation – i ett förskolepedagogiskt perspektiv, 30hp Grundnivå		
Termin 4	Förskolepedagogiska perspektiv på barn, naturvetenskap och teknik, 30hp, varav 4,5hp VFU Grundnivå		
Termin 5	UVK II, 15hp, Hållbar utveckling och intersektionalitet, varav 3hp VFU Grundnivå	UVK II, 7,5hp, Specialpedagogiska perspektiv Grundnivå	UVK II, 7,5hp, Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering, varav 1,5hp VFU Grundnivå
Termin 6	Didaktik, estetiska läroprocesser i språk, kommunikation och matematik I, 15hp varav 1,5hp VFU Avancerad nivå	Didaktik, estetiska läroprocesser i språk, kommunikation och matematik II, 15hp, varav 3hp VFU Avancerad nivå	
Termin 7	UVK III Vetenskapliga perspektiv, 15hp, varav 7,5hp VFU Grundnivå	Examensarbete, 15hp Grundnivå	

Förskollärautbildningen består av 11 kurser, varav den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) består av 5 kurser om totalt 75 hp och den förskolepedagogiska av 5 kurser om 120 hp samt ett självständigt arbete om 15 hp. I förskollärautbildningen ingår verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om totalt 30hp, varav 15hp är förlagda i UVK-kurser och 15 hp i kurser med fokus på det förskolepedagogiska området. VFU är förlagd till sex av de sju terminerna (termin 1, 2, 4, 5, 6, 7). VFU-delen av utbildningen utgör en integrerad del av den aktuella kursen/terminen. Detta upplägg menar vi är en styrka, då det stödjer studenten när det gäller att koppla samman kunskap och erfarenhet från högskole- respektive verksamhetsförlagd utbildning och vice versa. Detta ger studenten god möjlighet att pröva på att tillämpa inhämtad kunskap (teori, didaktik och metodik) under de verksamhetsförlagda studierna, men också att teoretisera kunskaper och erfarenheter från VFU och reflektera över, kritiskt granska och problematisera såväl högskoleförlagt kursinnehåll som VFU-erfarenheter och relationen dem emellan inom ramen för samma kurs. Utöver VFU har studenten tillgång till sin VFU-förskola under fem fältdagar per termin. Studenten har samma VFU-placering från termin ett till och med tre och i samband med termin fyra görs ett byte. I termin sex har studenten utöver en förskoleplacering också möjlighet att välja en förskoleklassplacering. Under utbildningens första inriktningsterminer läggs fokus på de yngre förskoleåldrarna och under de senare på de något äldre förskoleåldrarna.

Kollegial organisation för bedömning av utbildningskvalitet

Vid Högskolan i Borås är ansvaret för bedömning av kvalitet gällande utbildning separerat från ansvar för utförande. Denna ansvarsfördelning är en central del av högskolans systematiska kvalitetsarbete och bygger på idén att kollegial granskning av ämnes- och arbetsgruppers kvalitetsarbete sker efter det att de som är ansvariga för utbildningen tagit fram underlag för granskning och beslut. Ansvaret för den kollegiala granskningen ligger hos högskolans Forsknings- och utbildningsnämnd (FoU). Genom beredningsrutiner och arbetsordning vid sektionerna specificeras ansvar och arbetsuppgifter i beredningsarbetet, med tydliga krav på förankring och säkring av resurser.

FoU-nämnden har delegerat ansvar för kvalitetsgranskning av kursplaner och mindre revisioner av utbildningsplaner, samt beslut om examinatorer, till fem utbildningsutskott. Utskottet för utbildningar inom pedagogik och lärande ansvarar för den kollegiala granskningen av förskolläraryrkes-, grundskolläraryrkes- och ämnesläraryrkesutbildningarna, vilket innebär fastställande av kurs- och utbildningsplaner för dessa utbildningar, samt av examinatorer för varje termin.

Högskolans lokala mål

Förskollärautbildningens fem lokala mål genomsyrar alla kurser. Studenten ska efter utbildningen kunna visa förmåga att med utgångspunkt i ett inkluderande synsätt på den pedagogiska verksamheten, arbeta så att alla barn ges möjlighet till full delaktighet och gemensamt ansvarstagande. Studenten ska även kunna redogöra för och problematisera betydelsen av ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter av hållbar utveckling och relatera dessa kunskaper till den kommande yrkesrollen. Det tredje målet handlar om estetiska läroprocesser, att använda, analysera och värdera dessa som ett redskap för barns lärande och utveckling. De två sista målen handlar om att utveckla ett reflekterande och analytiskt förhållningssätt i sin relation till information, informationskällor och informationssökning samt att visa en digital kompetens som är relevant för yrkesprofessionen genom att kunna använda olika digitala verktyg.

Utveckling av yrkes/professionsrollen

Vetenskap för profession är ledordet för Högskolan i Borås. Vi har en närhet mellan akademien och praktiken och betonar samspel med näringsliv, kulturliv och offentlig verksamhet. Genom hela utbildningen ges det därför inom ramen för våra kurser undervisning i ämnet, ämnesteorier, ämnesdidaktik och metodik tillsammans med den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Undervisningen i utbildningen knyter även an till aktuell forskning i ämnet. Detta innebär att ämneskunskaper, ämnesteorier och aktuell forskning skapar en grund för och koppling till ämnesdidaktiken, samtidigt som VFU innebär en möjlighet att omsätta samt befästa de kunskaper som den högskoleförlagda undervisningen (HFU) har bidragit till, samt en möjlighet att kritiskt granska och reflektera över dessa. Studenterna får inte bara teoretiskt visa sina ämnesteorier och ämnesdidaktiska kunskaper, utan även praktiskt omsätta kursmoment i lärsituationer tänkta för barn direkt i verksamheten. Tillsammans skapar det en helhet, där kursinnehåll på campus och VFU

integreras. Under sista terminen provas studenterna på hela yrkesrollen utifrån de kunskaper som de tillägnat sig under föregående terminer.

Utbildningen får även en tydlig professionsanknytning genom att studenterna redan från första terminen använder en digital loggbok som följer med under hela studietiden. I den reflekterar studenten över situationer och händelser, vilka observerats under VFU-perioderna eller på högskolan, och vilka kan kopplas till professionen (beskrivs mer under examensmål 3).

I utbildningen ingår också regelbundet deltagande i en mentorsgrupp, som leds av en i förskolan verksam och erfaren förskollärare. Gruppen är ett professionsanknutet komplement till den högskoleförlagda utbildningen och utgör ett forum för diskussioner om teori och beprövad erfarenhet i relation till den kommande yrkesrollen. I sina loggböcker och i sina mentorsgrupper ges studenterna möjlighet att reflektera över sin roll som tjänsteman och ledare. I UVK-kursen Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering om 7,5 hp ges studenten möjlighet att fördjupa sina kunskaper om ledarskapsfrågor och att praktisera dessa i VFU under samma termin.

Specifika stödinsatser – muntlig och skriftlig framställning samt matematik

Med anledning av att det uppmärksammas att studenter inte har haft tillräckliga förkunskaper för att klara kraven inom förskolläraryt utbildningen eller övriga lärarutbildningar görs specifika stödinsatser när det gäller muntlig och skriftlig framställning samt matematik under utbildningens första respektive andra termin.

Under den första UVK-terminen ges alla studenter på våra lärarutbildningar möjlighet att öva upp sin förmåga i muntlig och skriftlig framställning. Muntlig uttrycksförmåga övas i så kallade ”talaverkstäder”, där studenterna tränar röst och muntlig uttrycksförmåga generellt, men också utifrån ett förberett, valfritt innehåll, som t.ex. att hålla i ett föräldramöte eller att leda en lärandeaktivitet på åldersadekvat nivå. Muntlig uttrycksförmåga tränas både individuellt och i grupp. Dessa ”talaverkstäder” är examinerande. Studenternas skrivförmåga tränas kontinuerligt under terminen och examineras bl.a. i momentet barns utveckling och lärande, där studenterna skriver i essäform. Innehållet ska vara baserat på barns kognitiva, sociala och emotionella utveckling och kopplas sedan till frågor som rör värdegrund, genus, klass, etnicitet m.m. En annan skrivuppgift är en skriftlig individuell salstentamen i flerspråkighet, där studenterna ska skriva ett referat. I ytterligare några skriftliga inlämningar under den första terminen övar studenterna upp sin förmåga att skriva grundläggande akademisk text, t.ex. i yrkesidentitetsportfolio, vetenskaplig metod: observation och vetenskaplig metod: intervju. Som stöd ges flera föreläsningar och workshops. Föreläsningarna finns inspelade och tillgängliga under hela utbildningstiden. Studenten utför ett antal obligatoriska självtester. Dessa läggs ut löpande under terminen. Allt högre krav ställs på studentens förmåga att uttrycka sig muntligt och skriftligt under utbildningens gång (se även uppföljning, åtgärder och återkoppling). Den slutliga bedömningen görs i det självständiga arbetet (examensarbetet).

Studenterna får under den andra terminen även möjlighet att öva upp grundläggande färdigheter i matematik i en stödstruktur som kallas Matematikintroduktion (MI). Den skapades för tre år sedan för att öka genomströmningen på matematikexaminationerna. I förskolläraryt utbildningen har detta ingått de senaste två åren. MI är ett digitalt testpaket med fem moduler: huvudräkning, taluppfattning, geometri, sannolikhet och statistik. Modulerna är både träning och markerar vilken nivå studenterna måste kunna hantera med förståelse. Studenterna ska klara de olika modulerna med hög korrekthet med viss tidsbegränsning. Testerna är möjliga att göra ett oändligt antal gånger och bästa resultat sparas. Testerna, vilka är självvärterande, ses som en del av tentamen. Föreläsningar tillsammans med workshops är stöd för att studenterna ska klara testerna – och därmed även den matematiska delen på tentamen. Studenterna är positiva till MI och upplever att de med den har stöd i läroprocessen

Jämställdhetsintegrering

Högskolan har en handlingsplan för jämställdhetsintegrering sedan maj 2017. Planens syfte är att vara en riktningvisare för verksamheten och arbetet med jämställdhetsintegrering ska bedrivas inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering. Planen beskriver utvecklingsområden, mål och riktlinjer för hur högskolan har en handlingsplan för

jämställdhetsintegrering sedan maj 2017. Planens syfte är åtgärder ska genomföras i verksamheten.

Ett av de utvecklingsområden som Högskolan i Borås har identifierat inom ramen för jämställdhetsintegrering är Könsbundna studieval. På lärosätet studerar 73 procent kvinnor och utbildningsvalen är i hög grad könsbundna och därmed inte kvantitativt jämställda. Det är dock svårt att utifrån högskolans förutsättningar förändra studievalen kortsiktigt, då de normer som styr våra val grundas i tidig ålder. För att långsiktigt förändra könsmönstret i utbildningsvalen finns däremot större möjligheter genom att i utbildningarnas innehåll och genomförande försöka påverka och förändra samhällseliga normer och värderingar.

För att undersöka om och hur jämställdhetsaspekter integreras i innehåll och genomförande i högskolans utbildningsprogram genomförs under 2018 ett pilotprojekt där tre utbildningsprogram genomgår en genomlysning, vilken är inspirerad av den modell med audits som ofta förekommer inom akademien i olika former av utvärderingar. De tre utbildningar är Byggingenjör (A1), Specialistsjuksköterskeutbildning med inriktning mot akutsjukvård (A2 – under inrättande) och Systemvetarutbildning (A3). Efter genomfört pilotprojekt är målsättningar att integrera jämställdhetsgenomlysning i ordinarie programutvärderingar samt i högskolans lokala utbildningsutvärderingar.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskrivning av tillvägagångssätt vid framtagandet av lärartabellen

Av den bifogade lärartabellen framgår antal lärare som arbetar i förskollärarytbildningen. Alla uppgifter gäller för läsåret 2017–2018. Tabellen är framtagen genom fördelning av resursens antal timmar i en kurs i förhållande till antal studenter per utbildning. De antal studenter som tagits med i beräkningen är studenter registrerade på kurs fyra veckor in på terminen. Vid samläsning, den gemensamma undervisning som studenterna har i UVK-kurserna, har lärarresurser fördelats och redovisats uppdelade på varje inriktning som deltagit vid samläsning. Detta genom att få fram den totala resursens undervisningstid i respektive utbildning. Resurser med undervisning 3% och lägre är inte redovisade i tabellen.

Lärarkompetens i relation till utbildningen

I förskollärarytbildningen undervisar 1 professor, 14 universitetslektorer och 23 universitetsadjunkter, totalt 38 lärare under läsåret HT 2017/VT 2018. Många av de undervisande lärarna har lärarexamen, de flesta av dem med inriktning mot förskolan och även erfarenhet av arbete i förskoleverksamhet. Det innebär att det bland de undervisande lärarna finns såväl en tydlig koppling till yrkesprofessionen som en vetenskaplig kompetens för handledning och examination av självständiga arbeten (examensarbeten).

Universitetslektorer undervisar i samtliga kurser i förskollärarytbildningen. I UVK-kurserna och Examensarbetskursen är dock andelen undervisning som bedrivs av universitetslektorer högre än i kurser som rör det förskolepedagogiska området. Universitetsadjunkter med specialkunskaper inom det aktuella undervisningsområdet undervisar i stor utsträckning inom de förskolepedagogiskt inriktade kurserna. Flera av de undervisande lärarna har den största delen av sin tjänst i den aktuella utbildningen men det finns också lärare som gör mindre insatser, oftast i form av enstaka föreläsningar utifrån egen forskning eller beprövad erfarenhet, som exempelvis grupprocesser, kollegialt lärande och inkludering. Utöver HFU-lärare undervisar också yrkesverksamma förskollärare i våra kurser för enstaka föreläsningar, något som bidrar till studenternas utveckling av sin yrkesroll som förskollärare.

Det har under de senaste åren varit svårt att rekrytera, såväl universitetsadjunkter som universitetslektorer. Det kan dels bero på att det i ett nationellt perspektiv är brist på universitetslektorer, dels att vi, liksom de flesta andra lärosäten, inte kan erbjuda forskningstid i den omfattning som önskas. En orsak till varför det är svårt att rekrytera universitetsadjunkter är att yrkesverksamma förskollärare ofta inte har någon påbyggnadsutbildning, varken magister- eller masterexamen. Ytterligare en orsak till varför det är svårt att rekrytera universitetsadjunkter är att akademins löner kanske inte har följt den kommunala utvecklingen, vilket innebär att vi inte är lika attraktiva som arbetsgivare.

Trots det ovan nämnda anser vi att utbildningen har en säker grund med tillsvidareanställda lärare med vetenskaplig kompetens, med en hög professionskompetens och med ett mycket gott samarbete med VFU-lärarna. Flertalet av våra VFU-lärare har genomgått handledarutbildning, men tyvärr inte alla, något vi dock eftersträvar.

Kompetensutveckling

Som grund har samtliga lärare/forskare i enlighet med arbetstidsavtalet 10% kompetensutvecklingstid och universitetslektorer har 10% internfinansierad forskning i tjänsten och därutöver har alla lärare också 10% av tjänsten avsatt för verksamhetsutveckling.

En högskolepedagogisk grundutbildning om 15 hp krävs för tillsvidareanställning som lärare vid högskolan. Högskolans sektion för pedagogisk utveckling och forskning ansvarar för denna utbildning. Lärare på högskolan erbjuds också andra utbildningar inom högskolepedagogisk kompetensutveckling såsom kortare workshops, seminarier och högskolepedagogisk konsultation.

Möjlighet finns också att varje år söka medel för pedagogisk utveckling. Exempel på projekt med anknytning till förskolläraryrket som erhöll medel 2017 är *Digitalisering inom förskolläraryrket* samt *Medie- och informationskunnighet med internationaliseringsfokus* – det senare ett samverkansprojekt mellan bibliotekarie- och lärarutbildningarna.

En kompetensutvecklingsplan ligger till grund för personalens kompetensutveckling. Med hjälp av denna följs enskilda lärares kompetensutvecklingsbehov systematiskt upp i samband med de utvecklingssamtal som genomförs av studierektor eller sektionschef minst en gång per år. Vilka kompetensutvecklingsinsatser som ska genomföras bestäms utifrån medarbetarens intressen samt organisationens behov.

Analys och värdering

Vi har en förhållandevis stabil personalsituation, men på grund av pensionsavgångar kommer personalförsörjningsläget troligtvis/förmodligen vara något ansträngt under den närmaste framtiden. Pensionsavgångar planeras dock i god tid tillsammans med närmaste chef, så att möjligheten öppnas för nyrekrytering.

För förskolläraryrket finns en rekryteringsplan med lång framförhållning och rekrytering av undervisande lärare är en ständigt pågående process. En utmaning har dock varit svårigheten att rekrytera såväl universitetsadjunkter som disputerade lärare. Just bristen på magister-, master- och forskarutbildade har också diskuterats i det nationella programnätverket för förskolläraryrket, där det har konstaterats att detta är en utmaning för samtliga lärosäten. Ofta råder en konkurrenssituation mellan olika lärosäten och vi svårt att konkurrera på grund av att vi saknar forskarutbildning. I syfte att upprätthålla en kritisk massa och vidareutveckla lärarutbildningarna har en lärosätessamverkan kring forskarskola i pedagogiskt arbete etablerats med Högskolan Dalarna. Forskarskolan planeras att starta 2019 och är ett viktigt steg på vägen mot en komplett akademisk miljö.

För närvarande har vi tre universitetsadjunkter som går forskarutbildning vars avhandlingsprojekt har en tydlig förskoledidaktisk inriktning (naturvetenskapliga illustrationer i förskolan, barns inflytande, barns kommunikation och meningsskapande). Av dessa disputerar en i september/oktober 2018, en vt 2020 och en vt 2021. Två universitetsadjunkter har i dagarna antagits till forskarutbildning med start ht 2018.

Ett sätt att rekrytera disputerade lärare har under innevarande termin varit att erbjuda 50% egen forskning i tjänsten under en begränsad tid, vilket också har resulterat i att en universitetslektor har nyanställts under vt 2018. Därutöver har ytterligare en universitetslektor och en professor anställts mot förskolläraryrket, som båda kommer att tillträda sina tjänster i augusti. Undervisningen i förskolläraryrket kommer också att förstärkas med en professor som under vt 2018 har anställts i sektionen för Pedagogisk utveckling och forskning.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Utbildningsmiljön präglas av en god samverkan mellan lärare och forskare från de två sektionerna Sektionen för lärarutbildning och Sektionen för pedagogisk utveckling och forskning. Vi samverkar även med akademin övriga sektioner, särskilt med biblioteks- och informationsvetenskap om t.ex. informationssökning. Det här är en samverkan som kan utvecklas, t.ex. kring områden som medie- och informationskunnighet och läsforskning. Informatikområdet finns också på akademien och möjliggör samverkan kring inslag av programmering och digital kompetens.

Flera av de som undervisar i förskolläraryrket ingår också i någon av de båda forskargrupperna PAUS och RCIW. Den förstnämnda forskargruppen PAUS, Pedagogiskt arbete i utbildning och samhälle, bedriver praktikinriktad forskning och studier om t.ex. kunskapsprocesser, utbildningsreformer och lärarprofession. Forskargruppen RCIW, Research and Capability in Inclusion and Welfare, kan betraktas som en samarbetsarena med uppgift att vidareutveckla området inkludering

i utbildning och samhälle och därmed svara upp på kraven om en hållbar samhällsutveckling där särskilt utsatta grupper står i fokus. Bland annat bedriver forskargruppen ett nära och långsiktigt samarbete med Specialpedagogiska Skolmyndigheten.

De två forskargrupperna PAUS och RCIW ansvarar tillsammans för en vetenskaplig seminarieserie, som främst riktar sig till de två pedagogiska sektionerna. Seminarier anordnas ca fyra gånger per termin och syftar till att stärka och stödja såväl kommunikation forskare emellan som forskningsinitiativ inom sektionerna, samt forskningsanknytningen i utbildningarna. Seminarier har också en kompetenshöjande funktion och innehållet, ofta med inbjudna föreläsare, riktar sig mot fyra för forskningsmiljöerna viktiga områden: didaktik, inkludering, högre utbildning samt lärarprofession och lärarutbildning. Studenterna möter företrädare från de olika forskargrupperna dels i föreläsningar, workshops och seminarier, dels som handledare och examinatorer under utbildningen och när de skriver sina självständiga arbeten.

Forskningsanknytning och forskningsförankring

Förskolläraryrkesutbildningens forskningsförankring säkras genom att flertalet av de lärare som utgör den forskande lärarresursen deltar i kursplanering och involveras i undervisningen, i såväl UVK-kurser som inriktningsspecifika kurser och som handledare och examinatorer i det självständiga arbetet, vilket säkrar koppling till aktuell forskning för relevanta områden i utbildningen. Forskningsanknytningen säkras även genom den granskning av kursers vetenskapliga kvalitet som sker i sektionernas utbildningsutskott, som enbart består av disputerade lärare. För exempel på hur den forskande lärarresursen deltar i utbildningen se bilagd lärartabell. Alla kurser är involverade i att vidareutveckla studenternas vetenskapliga förhållningssätt och förutom den del som visas under mål två i denna självvärdering är en viktig ingrediens att påvisa hur verksamhet kan förstås och utformas med hjälp av vetenskap/forskning liksom att ifrågasättande av verksamhet eller forskningsresultat är en del av vetenskapligt synsätt och kvalitetssäkring. Alla kurser är förankrade i aktuell forskning i ämnet och kurser utformas utifrån aktuell högskolepedagogisk forskning. Exempelvis så är studenterna organiserade och uppgifter upplagda för att skapa möjligheter till kollaborativt lärande och nyligen har ett Active Learning Classroom invigts vid högskolan och börjat användas. Det är även grundläggande, för att spegla verksamheten, att ge studenterna möjlighet att träna kollegialt lärande och att ta ansvar för eget lärande.

Ett aktivt fokus under senaste året har på sektionen för förskolläraryrkesutbildning varit diskussioner kring kursernas vetenskapliga anknytning med syfte att höja kvaliteten på det självständiga arbetet i utbildningens slut, men även att skapa möjligheter för studenterna att utveckla en akademisk identitet. En åtgärd som vidtagits under ht-2017 har varit att fler vetenskapliga artiklar har lagts till som obligatorisk kurslitteratur och läraktiviteter där dess innehåll har bearbetats ur olika aspekter. Förskolläraryrkesutbildningarnas tydliga yrkesanknytning vid Högskolan i Borås får vanligen goda omdömen av studenterna just vad gäller att förmedla kunskap, förståelse och erfarenhet om den praktiska yrkesutövningen. Vi bedömer själva att vi har en god utbildningsmiljö vad gäller att sätta studenterna professionsinriktade lärande i centrum. Förhoppningsvis kan det nyligen införda kursvärderingssystemet bidra till en sådan utveckling. I detta ska studenterna i alla kursvärderingar ta ställning till huruvida tex följande svarsalternativ stämmer:

- Genom kursen har jag utvecklat mitt kritiska tänkande
- Genom kursen har jag utvecklat mitt vetenskapliga förhållningssätt
- Genom kursen har jag fått en ökad förståelse för forskning

Genom att studenterna i varje kursvärdering får möta de ovanstående frågeställningarna kommer de att allteftersom bli mer medvetna om forskningens betydelse för sin yrkesutövning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen

Under utbildningen möter studenterna det förskolepedagogiska området i flera olika sammanhang; i föreläsningar, i seminarier, i examinationsuppgifter samt i VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Dessa möten sker framförallt under de fyra inriktningsterminerna och under första kursen i termin sju, men även till viss del under UVK-kurserna. Studenterna möter såväl det förskolepedagogiska området som den ämneskunskap som krävs för yrkesutövningen i ökande grad under utbildningen, för att vid examen ha tillägnat sig en bred men också djup kunskap och kännedom om forskning och utvecklingsarbete.

För att säkerställa att studenterna i förskolläraryrket utbildningen uppnår ovan nämnda examensmål examineras förskolepedagogiska kunskaper och ämneskunskaper samt kännedomen om aktuellt forsknings/utvecklingsarbete såväl individuellt som i grupp i relation till olika innehållsliga områden under utbildningen. Exempel hämtade från språk och kommunikation samt lek får illustrera hur utbildningens utformning, genomförande och examinationer stödjer studenten att uppnå examensmålet.

När det gäller kunskap inom området språk och kommunikation så behandlas och examineras olika aspekter av detta dels inom ramen för UVK-kurser (I, II), dels inom ramen för de förskolepedagogiskt inriktade kurserna under termin två, tre och sex. De förskolepedagogiska kunskaper och ämneskunskaper som behandlas rör teorier om barns språkutveckling, språkets funktion, innehåll och form, uppbyggnad och struktur, språkliga miljöer och språkstimulering samt flerspråkighet. Ett lärandemål som är relaterat till den första UVK-terminen, och som examineras genom en salstentamen, är att studenten ska kunna:

- redogöra för teorier om språkutveckling, flerspråkighet och andraspråksutveckling samt didaktiska konsekvenser för dessa

De läroaktiviteter som stödjer detta mål är föreläsningar om språkutveckling, språkutvecklingsteorier och flerspråkighet. Ett annat exempel är studiegruppsarbete med fokus på språkutveckling och språkutvecklingsteorier samt hur barns språkutveckling kan stödjas. Vid seminarierna språk och flerspråkighet diskuteras ämnesteoriska begrepp och språkutveckling och reflektioner kring varför dessa kunskaper är bra i yrkesrollen görs.

Under den första inriktningsterminen, termin 2, fördjupas fokus på såväl språkutvecklingsteorier som centrala begrepp och här behandlas också hur kreativa språkmiljöer skapas i förskolan. Exempel på lärandemål är:

- utifrån aktuell forskning redogöra för barns /.../kommunikativa, språkliga och matematiska utveckling och med hjälp av centrala begrepp och teorier diskutera hur dessa förmågor kan stimuleras

Detta lärandemål examineras genom en individuell muntlig redovisning. Studenten väljer under sin VFU ut en situation, t.ex. där barn visar att de prövar olika sätt att uttrycka sig och använder olika ord och uttryck, dvs. språkets semantik. Utifrån denna beskriver och redovisar studenten den valda situationen som kopplas till centrala språkliga begrepp och teori/teorier. Redovisningen ska också

innehålla en reflektion över hur nya erfarenheter kan bli förskolevardag och hur den valda situationen kan utvecklas ytterligare. För betyg G skall studenten visa att "du med hjälp av centrala begrepp och teorier om barns kommunikativa och språkliga utveckling kan koppla dessa till din valda situation". De lärandeaktiviteter som stödjer lärandemålet är två föreläsningar, en workshop om språkstimulerande material och om att skapa språkliga miljöer, fem fältdagar där observation om lek och språk genomförs. Under VFU ansvarar också studenten för en språkstimulerande aktivitet som planeras utifrån en momentplaneringsmall.

I termin tre läggs tonvikt på barns olika kommunikationsformer och hur dessa ska ges möjlighet att utvecklas i förskolan samt barns litteracitetsutveckling. Ett tematiskt arbete löper genom kursen där såväl matematik som språk integreras i olika estetiska uttrycksformer. Under terminen ska studenten visa kunskap genom att:

- redogöra för och diskutera lekens betydelse för barns lärande av språk och kommunikation-
- redogöra för teorier om barns språkutveckling och litteracitetsutveckling

Dessa lärandemål examineras genom en enskild muntlig presentation på ett seminarium och det sistnämnda målet examineras också genom en enskild salstentamen. De lärandeaktiviteter som stödjer studentens utveckling av kunskap inom detta lärandemål är föreläsningar, bland annat av en yrkesverksam förskollärare som berättar hur de arbetar språkutvecklande genom projekt på sin förskola, workshop, studiebesök på bibliotek, grupparbete samt fältdagar med fokus på språk, kultur och kommunikation, där barn intervjuas om sitt språkliga skapande.

Studentens progression vad gäller kunskap om området språk och kommunikation utvidgas under termin fem till att också omfatta en fördjupning gällande svenska som andraspråk utifrån lärandemålet:

- redogöra för språkinläring, språkutveckling och språkanvändning i svenska som andraspråk.

Detta lärandemål examineras dels genom en skriftlig redovisning i grupp som utgår från ett case, dels genom en modell där en planering utifrån ett valfritt språkutvecklande temaarbete beskrivs. En förklaring till hur studenten säkerställer ett interkulturellt perspektiv skall finnas för godkänt. I kursen finns också ett examinerande seminarium där begrepp, t.ex. interkulturellt perspektiv, modersmål och cirkelmodellen, diskuteras samt förtydligas. Efter seminariet bedöms även studenten genom en skriftlig inlämning som utgår från lärdomar från seminarium, föreläsningar och kurslitteratur.

Under termin sex ska studenten utifrån ett inkluderande synsätt visa på fördjupad kunskap om att stödja och utmana barns språkliga och kommunikativa läroprocesser samt om kommunikativa förmågors betydelse för delaktighet och inflytande. Hit hör också att uppvisa kunskap om hur barn med språk och kommunikationssvårigheter kan stödjas och hur flerspråkiga barn kan stödjas i sin utveckling av svenska och modersmål. De lärandemål som examineras är följande:

- redogöra för och problematisera olika villkor för hur barn med annat modersmål än svenska kan stödjas i sin språkutveckling, såväl i svenska som i sitt modersmål
- redogöra för och kritiskt granska olika metoder för att kartlägga, identifiera och förebygga matematiska och kommunikativa svårigheter
- visa god kännedom om alternativa kommunikationsformer" och kritiskt reflektera över betydelsen av bemötande och förhållningssätt till barn i kommunikativa svårigheter och till alternativa kommunikationssätt

Dessa lärandemål examineras genom en parvis inlämningsuppgift i form av en filmframställning där studenterna i ett rollspel ska tillämpa sin kunskap genom att förklara och konkretisera hur arbetet med att främja barns språkprogression kan genomföras. Ett kriterium för godkänt är att "filmen visar på en tydlig förståelse för kunskapsområdena" och detta examineras av lärare som är väl förtrogna med dessa kunskapsområden. De läroaktiviteter som stödjer studenten i uppnåendet av lärandemålen är t.ex. granskning och problematisering av olika kartläggningsinstrument samt andra läroaktiviteter som beskrivs under examensmål 6.

Barns lek utgör en del av det förskolepedagogiska områdets innehåll under termin två respektive tre men redan under termin ett introduceras lek som begrepp i en föreläsning och ett seminarium och kopplas till kursmålet om barns utveckling och lärande. Under termin två ligger fokus på att utbildningen ska stödja studenten i att utifrån aktuell forskning utveckla kunskap om lekens betydelse i relation till barns lärande och utveckling. Kursmålet handlar om att studenten ska kunna

- redogöra för och diskutera lekens betydelse för barns lärande och hur den kan stimulera barns fantasi, inlevelseförmåga och förmåga till samarbete.

För att stödja studenten att uppnå kursmålet ges en föreläsning om det lekande lärande barnet och lekens betydelse för lärandet och under ett seminarietillfälle diskuterar och redogör studenterna gruppvis för relationen mellan lek och lärande, begreppen fantasi och inlevelseförmåga samt relationen mellan lek och samarbete. Exempel på diskussionsfrågor som ventileras: Kan barn leka sig till allt lärande under förskoleåren? Kan man leka inlevelsefullt och med god föreställningsförmåga utan att fantasi är inblandat? När och varför uppstår konflikter i leken? Vad kan det bero på? Genom detta seminarium fördjupas kurslitteraturen och föreläsningens innehåll. Det ger en god grund för att förstå kursinnehållet och slutligen visas dessa kunskaper i en enskild skriftlig salstentamen.

Under termin tre fördjupas innehållet om lekens betydelse i relation till barns utveckling och lärande gällande matematik, språk och kommunikation samt ur olika lekteoretiska perspektiv. De lärandemål som strävar mot det aktuella examensmålet är:

- redogöra för och diskutera lekens betydelse för barns lärande av matematik, språk och kommunikation

- redogöra för betydelsen av estetiska lärprocesser och varierande uttrycksformer i skapande lek och tematiskt arbete för förskolan

- beskriva och problematisera barns lek ur olika lekteoretiska perspektiv

De två första kursmålen examineras genom en gruppredovisning samt tre examinerande seminarier varav ett med en enskild skriftlig inlämning och det tredje kursmålet genom en salstentamen gällande lekteorier. De examinerande seminarierna har föregåtts av föreläsningar om lek och matematik, lek och kommunikation, lek och kultur samt lek och motoriskt lärande, samt en workshop om lek och lärplattor. Som ett sätt att stödja studenters kunskapsutveckling kring lekteori har salstentamen och den enskilda skriftliga inlämningen föregåtts av en föreläsning om lekteori, samt ett seminarium där studenter haft i uppgift att diskutera och jämföra hur olika lekforskare ser på lek och koppla det egna resonemanget till konkreta exempel på olika lekteoretiska traditioner och perspektiv. Ett kriterie för godkänt i den enskilda skriftliga inlämningen är att studenterna ska ge en "tydlig beskrivning av efterfrågade teorier och lekteoretiska begrepp kopplat till tydliggörande exempel."

Härutöver behandlas lekstimulerande utemiljöer i relation till naturvetenskap och till ett perspektiv på hållbar utveckling under termin fyra. Det lärandemål, som kursinnehållet utgår ifrån, lyder:

- beskriva och motivera hur en stimulerande utemiljö kan skapas utifrån ett naturvetenskapligt och hållbart perspektiv när det gäller lek, lärande, motorisk utveckling, hälsa och välbefinnande samt säkerhetsaspekter.

Detta lärandemål stöds av föreläsningar om utomhuspedagogik, ett seminarium med fokus på naturvetenskapliga lek- och lärmiljöer samt en workshop utomhus. Lärandemålet examineras genom en muntlig presentation av ett förslag till utveckling av en förskolegård.

Analys

Kunskap om det förskolepedagogiska området och den ämneskunskap inbegripet kännedom om aktuellt forskning- och utvecklingsarbete som behövs för yrkesutövandet behandlas på flera olika sätt under studentens utbildning då yrkesutövandet kräver både bred och djup kunskap. Vi hävdar att med aktuell utbildningsplan och kursplaneinnehåll kan Högskolan i Borås säkerställa att studenten genom olika arbetsformer till stora delar ges möjlighet och förutsättningar för att nå det aktuella examensmålet och att högskolan genom aktuella examinationer kan säkerställa att studenten når

detsamma. Vi vill poängtera att många fler moment och examinationer ingår i arbetet att säkerställa att studenten uppnår det aktuella examensmålet, än vad som framgår av ovanstående exempel.

Då förskolläraryrket utbildningen studenter samläser UVK I och UVK II med grundlärostudenterna, har en utmaning speciellt under UVK I som också utgör utbildningens första termin, varit att förskollärostudenterna har saknat en tydlig förskolepedagogisk förankring. Utifrån kursvärderingar från denna termin har vi därför infört seminarieledare med förskolepedagogiska kunskaper som följer samma grupp studenter under hela terminens samtliga seminarier. Detta säkerställer fördjupningen och inriktningen mot yrkesutbildningen vilket studenter är mycket nöjda med. De känner en trygghet i att det finns en lärare som de lär känna bättre och har då lättare för att ställa frågor och så vidare, vilket är viktigt speciellt under den första terminen när allt är nytt. Av kursvärderingar framgår också att studenter uppskattar den variation av arbets- och examinationsformer som förekommer genom utbildningen, då det ger dem möjlighet att visa sina kunskaper på ett varierat sätt.

I vår utformning av det förskolepedagogiska området kan vi vad gäller detta examensmål ge studenter med olika förutsättningar och behov möjligheter att på ett varierat sätt visa kunskaper genom att vi har olika examinationsformer men sambandet mellan kurserna behöver bli tydligare vilket har uppmärksamats i samband med diskussioner i kurslag och utbildningens programgrupp. Diskussionerna som har rört progressionen inom olika områden kurser emellan har lett till en högre medvetenhet kring vikten av att detta beaktas när kursplaner revideras. I vår nya programmatris (beskrivs under uppföljning, åtgärder, återkoppling) kommer detta att bli mer tydligt och vara till stöd för kursansvariga och kurslag vid utveckling av kurser och kursplanerevideringar.

Det förskolepedagogiska området Lek behandlas på många olika sätt i utbildningen, såväl teoretiskt som praktiskt och som vi beskrivit ovan så examineras lek explicit i termin, två, tre och fyra, men genomgående ingår leken som en röd tråd genom hela utbildningen, vilket också framgår av innehållet i studenternas examinationer på olika sätt även i terminer där lek inte finns nämnt i kursmål. Det visar att de har kunskaper och ser vikten av lek i förskolan. Vi har identifierat att det saknas innehåll som rör barn som inte leker, vilket är viktigt att lyfta fram utifrån ett inkluderingsperspektiv och en socialt hållbar utveckling utifrån att studenter i kursvärderingar efterfrågat detta. Detta kursinnehåll kommer att ingå i kursmål och läroaktiviteter ht-18, då det kommer att läggas in i termin tre. Utvärderingar och samtal med studenterna visar att de tycker det är svårt med lekteorier. Vi har därför föreläsningen om detta från termin tre inspelad och tillgänglig på vår lärplattform under hela utbildningstiden. Efter seminariet uttrycker studenter att de fått förståelse för att man kan se och förstå lek på olika sätt beroende på vilken teori man lutar sig mot. Även om studenterna tycker att det är svårt menar vi att det är av stor betydelse att studenterna redan tidigt övar upp sin teoretiska medvetenhet både i relation till det kommande yrkesutövandet och inför det självständiga arbetet.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

För att säkra att det aktuella examensmålet uppnås tillämpas genom hela förskolläroutbildningen en vetenskaplig progression i form av en vetenskaplig strimma som ett sätt att stödja studentens utveckling av kunskap om och förståelse för vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. Inom ramen för denna strimma behandlas också relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen och forskningsetiska aspekter. Den vetenskapliga strimman omfattar såväl kunskap om nämnda forskningsmetoder som redskap för och genomförande av datainsamling, analys, presentation och diskussion av resultat samt informationssökning och vetenskapligt skrivande.

Studentens kunskap om och förståelse för vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet prövas främst under utbildningens sista termin men förbereds även tidigare under utbildningen. I början av utbildningen, i UVKI, ges studenterna en första introduktion om dessa områden och får också pröva på att genomföra intervjuer och observationer.

Exempel på lärandemål under den första terminen är att studenten ska kunna ”*planera, genomföra, analysera och redovisa intervjuer gällande yrkesrollen*” och ”*planera, genomföra, analysera och redovisa observation gällande yrkesrollen*” samt att

- *söka och identifiera olika publikationer med fokus på vetenskapliga artiklar samt motivera valet av vetenskaplig artikel*

Dessa mål examineras bland annat genom en enskild skriftlig inlämning samt muntliga/skriftliga redovisningar och seminarier i grupp. Några läraktiviteter som föregått dessa examinationer är bland annat föreläsningar om vetenskaplig metod med fokus på intervju respektive observation samt workshops och studiegruppsarbete. För betyg godkänt på ”observationsmålet” skall den inlämnade texten bland annat visa studenternas kunskap om skillnaderna mellan observation och reflektion.

Studenters kunskap om och förmåga att på ett systematiskt sätt samla och analysera data fortsätter även under termin två, tre och fyra som ligger inom det förskolepedagogiska området utifrån lärandemål som exempelvis under termin två där studenter ska

- *använda observationer som metod i samband med verksamhetsförlagd utbildning samt analysera insamlade data i relation till yrkesroll och/eller barns utveckling.*

Som stöd för att studenten ska kunna uppnå detta lärandemål, har examinationen som består av att studenten skriver en observationsrapport, föregåtts av föreläsningar om etisk hänsyn, barns inflytande och delaktighet, barns perspektiv och barnperspektiv, handledning under rapportskrivandet samt workshops om analys och presentation av data och forskningsetik. Under termin fyra tränas studentens förmåga att samla intervju- och observationsdata med ett ämnes-och ämnesdidaktiskt fokus i syfte att träna studentens förmåga att använda dessa data som grund för att utveckla ett naturvetenskapligt/tekniskt undervisningsinnehåll utifrån barns erfarenheter och intressen. Ett exempel på lärandemål är att studenten ska

- *genomföra och analysera barnintervjuer och observationer med fokus på barns uppfattningar om naturvetenskap och teknik*
- *att på ett inkluderande sätt i sin undervisning visa förmåga att följa barns naturvetenskapliga intressen genom att locka barn mot naturvetenskapliga och tekniska kunskaper*

Det första målet examineras genom en enskild skriftlig inlämningsuppgift samt redovisningar under seminarier. Läraktiviteter som stödjer studentens lärande är föreläsningar om naturvetenskaplig undervisning och barnintervju samt seminarier och VFU-uppgifter. Ett kriterium för godkänt är att studenten mot bakgrund av kurslitteratur om intervjumetodik ska kunna kritiskt granska tillvägagångssätt och beskriva hur det kan utvecklas.

Under termin 5, UVK II, arbetar studenten med kvantitativ metod och ett exempel på lärandemål är att ”*kritiskt granska enkätinstrument*”. För att stödja studenten i att nå detta mål föregås examinationen av föreläsningar om vetenskapligt synsätt och metod samt enkät. Målet examineras i form av en skriftlig redovisning i grupp. Här fördjupas också granskningen av vetenskapliga artiklar med fokus på metoder samt teori/analys utifrån lärandemål som tex:

- *söka och lokalisera vetenskapliga artiklar med relevans för det valda området*
- *visa en metodmedvetenhet vid granskning av vetenskapliga artiklar*
- *visa kunskap kring hur val av teori/teoretiska begrepp har en relation till resultatutfall och analys i vetenskapliga artiklar*

Läraktiviteter kopplade till dessa mål är ovan nämnda föreläsning, en workshop i form av ett informationssökningstillfälle och två obligatoriska seminarier, ett med fokus på metod och ett på teori. På båda seminarierna ges handledning och feedback inför studiegruppens skriftliga inlämning.

Den vetenskapliga progressionen fördjupas ytterligare under termin sju i kurserna Vetenskapliga perspektiv och Examensarbete. I den förstnämnda kursen, som är en UVK-kurs, behandlas och diskuteras hur vetenskapsteoretiska traditioner och olika forskningsmetoder kan bidra till ökad kunskap inom förskoleområdet. Här prövas studentens kunskap om och förståelse för men också förmåga gällande tillämpning av vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt forskningsetiska ställningstaganden. Utgångspunkten är lärandemål som tex:

- *beskriva olika vetenskapsteoretiska traditioner samt förklara hur dessa på olika sätt bidrar till vetenskaplig kunskap*
- *resonera kritiskt kring vilken betydelse val av teorier, begrepp och undersökningsmetoder har inom forsknings- och utvecklingsarbete*
- *identifiera och granska relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt diskutera vilken betydelse relationen har för yrkesutövningen*

Dessa mål examineras som en skriftlig inlämningsuppgift (PM), i par eller enskilt. Som stöd i studentens lärande har denna examination föregåtts av en föreläsning om vetenskapsteori och filosofi, tre föreläsningar med fokus på kvalitativ metod och analys, systematiskt kvalitetsarbete samt artikelsökning inom det valda kunskapsområdet. I anslutning till alla föreläsningar genomförs workshops där studenter får diskutera och omsätta sina kunskaper. Därutöver ges föreläsningar om vetenskapligt skrivande, om etiskt och kritiskt förhållningssätt i vetenskapliga arbeten samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Handledning ges på innehåll och upplägg av den skriftliga inlämningsuppgiften, vilken seminariebehandlas vid flera tillfällen. Vid sista seminarietillfället ventileras studenternas utkast och här får de även träna på opponenter- respektive respondentskap. Några exempel på kriterier för godkänd examinationsuppgift är att studenten redovisar grundläggande kunskap om vetenskapsteoretiska perspektiv och kvalitativ-och kvantitativ metod samt systematiskt kvalitetsarbete (praktiknära forskning som metod) med tydliga kopplingar till kurslitteratur. Även under denna termin fortsätter granskningen av vetenskapliga artiklar med fokus på vetenskaplig metod också innefattande forskningsetiska aspekter.

Analys

Genom den vetenskapliga strimman som löper genom utbildningen säkras att studenten har den kunskap som efterfrågas i examensmålet när det gäller vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Att studenten får möta, diskutera och pröva på att tillämpa sina kunskaper om t.ex. kvalitativa och kvantitativa metoder gör att studentens kunskap och förståelse stegvis byggs upp. Genom regelbundna diskussioner och uppföljningar i förskollärautbildningens programgrupp bevakas och diskuteras både den vetenskapliga strimman och dess progression både kurser emellan liksom mellan de olika kursaktiviteter och uppgifter som genomförs i olika kurser. Med utgångspunkt i studenters och läroplanens kursvärderingar utvecklar vi löpande olika kursuppgifter i syfte att stödja studenternas lärande. Diskussioner pågår både bland kursansvariga och lärare när det gäller hur progressionen i den vetenskapliga strimman ska tydliggöras för studenterna, för att de successivt ska utveckla sin förståelse för hur yrkets vetenskapliga grund är relaterad till beprövad erfarenhet och kan användas för att genomföra utvecklingsarbete i förskolan, för att på så sätt bidra till att förbättra utbildningens kvalitet. Genom att studentens kunskaper om forskningsmetoderna relateras till verksamheten blir de ett praktiskt redskap som gör att studenterna förstår betydelsen av att som yrkesverksam förskollärare använda sig av dessa i sin yrkesroll.

Den vetenskapliga strimman och dess innehåll ger studenterna en god förberedelse inför det avslutande självständiga arbetet. Ett utvecklingsområde som har identifierats både i kursen vetenskaplig metod och i samband med handledning och examination av det självständiga arbetet är att studenters kunskap om kvantitativ metod behöver stärkas. Som ett sätt att åtgärda detta kommer ytterligare inslag i form av föreläsningar och workshops om kvantitativ metod att läggas in i termin tre

och termin sju från och med höstterminen 2018. I termin tre kommer studenter att få prova kvantitativa metoder för att utveckla förskolans kvalitetsarbete och i termin sju kommer ett föreläsningstillfälle samt en workshop att läggas till i syfte att studenten ska utveckla en djupare kunskap om hur kvantitativa metod kan tillämpas, analyseras och presenteras. När det gäller relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet så har både termin sex och sju reviderats under det senaste året i syfte att lägga mer fokus på detta för att stödja studenten i att uppnå det aktuella examensmålet rörande kännedom om detta. Exempelvis har en examinerande workshop där studenter utifrån VFU-erfarenheter och kurslitteratur ska diskutera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet lagts in från ht 2018.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevant forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet

Under sin utbildning övas studenterna att använda sig av och reflektera över erfarenheter och forskningsresultat för att använda dem i en ökande grad av komplexitet. Studenterna inleder t.ex. under sin första termin, UVK1, användningen av den digitala loggbok som skall följa med under hela studietiden. I loggboken reflekterar studenterna över situationer, händelser och fenomen, som de observerar under VFU-perioderna eller på högskolan, kopplat till förskolläraprofessionen. Dessa reflektioner ligger sedan till grund för diskussioner vid mentorsträffar och VFU-uppgifter samt och de personliga VFU-mål studenterna formulerar inför respektive VFU-period.

Under utbildningens andra termin tränas, som vi redan har beskrivit under föregående examensmål, studentens förmåga att genomföra observationer. Därutöver tränas också förmågan att systematisera, tillvarata och reflektera över såväl barns som egna erfarenheter av den kommande yrkesrollen och relatera detta till forskningsresultat samt börja fundera över hur denna typ av kunskap kan bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten. Det lärandemål som examineras är som redan tidigare har framgått att studenten ska kunna:

- använda observationer som metod i samband med verksamhetsförlagd utbildning samt analysera insamlade data i relation till yrkesroll och/eller barns utveckling.

För en redogörelse för de läraaktiviteter som stödjer studenternas lärande se föregående examensmål. Ett annat exempel på hur detta prövas är den didaktiska reflektionsuppgift som genomförs under termin fyra, där studentens förmåga att på ett systematiskt sätt

- genomföra och analysera barnintervjuer och observationer med fokus på barns uppfattningar om naturvetenskap och teknik

Ett kriterium för godkänd uppgift är till exempel att studenten med stöd i kurslitteratur kritiskt ska granska sitt eget tillvägagångssätt och den egna läroprocessen och beskriva hur detta tillsammans kan utvecklas.

När det gäller studentens förmåga att kritiskt och att självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över forskningsresultat som ett sätt att bidra till att utveckla yrkesverksamheten och yrkets kunskapsutveckling i relation till ovan nämnda examensmål så examineras detta dels under första delkursen termin sex, dels under metodkursen och det självständiga arbetet i termin sju. Som exempel har vi valt att redovisa en vetenskapligt grundad kunskapsöversikt som genomförs parvis i termin sex. Här väljer studenterna ett område som är relevant för kursen innehåll. Exempel på kursmål är:

- beskriva och kritiskt granska vad som kännetecknar forskningen inom kursens innehåll,
- kritiskt granska och analysera olika vetenskapliga texter med relevans för kursens innehåll och för den kommande yrkesrollen
- presentera, försvara och kritiskt granska kunskapsöversikter och värdera resultat och slutsatser

För att stödja studentens lärande ges en föreläsning om hur kunskapsöversikter kan genomföras och i samarbete med sektionen för biblioteks- och informationsvetenskap en föreläsning om såväl informationsökning som relevanta databaser med en tillhörande workshop. Därutöver ges handledning vid tre tillfällen. Kunskapsöversikten examineras dels vid ett ventileringstillfälle där studenterna får agera opponenter och respondenter, dels genom en skriftlig inlämning. Några exempel på kriterier för godkänd är att studenten utifrån översiktens syfte ska beskriva och kritiskt granska forskningen inom det valda området, identifiera styrkor och svagheter samt sätta resultatet i relation till yrkesområdet.

Utbildningen avslutas med det självständiga arbetet, där studenterna tillämpar sin tillägnade förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Som ett sätt att säkra att studenten uppnår aktuellt examensmål examineras det självständiga arbetet mot följande lärandemål:

- Utifrån det egna problemområdet motivera val av tidigare forskning för att därigenom bidra till kunskapsutveckling inom yrkesområdet
- Diskutera och tydliggöra resultatets betydelse för professionen
- visa förmåga att muntligt redogöra för och diskutera sina slutsatser i dialog med olika grupper

Några exempel på kriterier för godkänt i relation till dessa lärandemål är t.ex. att "förankringen i aktuell svensk och internationell forskning och vetenskaplig litteratur är relevant och motiverad utifrån kunskapsområdet", att "didaktiska konsekvenser för det kommande yrket diskuteras", samt att "presentationen har ett bra urval av material från rapporten vilket presenteras på ett sätt som är väl anpassat till mottagare, presentationsform eller det specifika ämnesinnehållet."

Analys

För att säkra att det aktuella examensmålet uppnås är en central del genom hela utbildningen att studenterna på olika sätt tränar på att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet. Utifrån den progression som presenterats ovan utvecklar studenterna en ökad insikt om vikten av att använda sig av både verksamma pedagogers samt övriga studenters kunskaper och erfarenheter för sin egen professionsutveckling. Under VFU-perioderna är just denna process ett återkommande inslag. Genom olika VFU-uppgifter har studenterna i uppgift att ta del av verksamma pedagogers erfarenheter och därigenom utveckla förmåga att i stigande grad kritiskt och självständigt tillvara och systematisera dessa. Vi ser en styrka i att integrera VFU i den högskoleförlagda delen av utbildningen.

Den loggbok, som introducerades ht 2016 under den första terminen, ska användas under hela utbildningen. Syftet med loggboken är att vara ett stöd för studenten i att få syn på den egna yrkesrollsutvecklingen och kritiskt granska, problematisera samt reflektera över hur de själva kan utvecklas ytterligare, både under studietiden och i professionen. Den ska vara ett användbart redskap för att systematisera studenternas egna erfarenheter och reflektioner men av kursutvärderingar och den lokala granskningen av förskolläraryrket har det framgått att studenter inte riktigt har förstått hur den kan användas. Ett arbete med att utveckla loggboken för att använda hela dess potential pågår. Här finns det dock en utmaning då vi ser att antalet loggboksinlägg sjunker under utbildningens gång. Utifrån den lokala självvärderingen initierades en utredning kring loggboken. Denna är nyligen genomförd och här framkommer olika förslag på hur loggboken kan utvecklas bl.a. att dess användning behöver kommuniceras tydligare, att dess innehåll används mer aktivt genomgående under utbildningen, samt att den inte skall introduceras i UVKI utan först i termin två där studenten tydligare fokuserar på sin valda yrkesidentitet. Även en utredning om mentorskapet initierades utifrån

den lokala självvärderingen, dels utifrån att studenter inte var helt nöjda med dess kvalitet, dels i syfte att undersöka huruvida mentorsverksamheten bidrar till att studenter utvecklar ansvar för sitt eget lärande samt hjälper dem att utveckla en yrkesidentitet. Denna utredning är nyligen gjord och beslut om åtgärd kommer att fattas under vt 2018. Ett förslag till åtgärd är att senarelägga införandet av mentorskap så att studenterna har hunnit få både mer teoretiska som praktiska kunskaper innan mentorsverksamheten påbörjas. Se även under arbetsliv och samverkan.

Arbetet med att stödja studenterna i att utveckla förmåga att använda sig av relevanta forskningsresultat säkras genom att studenter i kurserna möter aktuell forskning vid föreläsningar, på seminarier och att förmågan prövas i inlämningsuppgifter och examinationer. Över tid i utbildningen ser vi en progression vad gäller studentens förmåga att se kopplingen mellan forskningsresultat och den kommande professionen. Till exempel genom kunskapsöversikten tränas och prövas studentens förmåga att självständigt och systematiskt söka och samla in redan befintlig kunskap samt göra ett kritiskt urval av relevanta publikationer och analysera dessa för att på så sätt bidra med kunskap som kan utveckla yrkesverksamheten.

Kunskapsöversikten är ett nytt kursmoment från vårterminen 2018 och har lagts in i syfte att stärka forskningsanknytningen i programmet som helhet och i det kommande yrkesutövandet. Kunskapsöversikten är också en förberedelse för det självständiga arbetet, och ett sätt att stärka forskningsanknytningen i det självständiga arbetets bakgrundsdel om studenterna här väljer att undersöka samma forskningsfråga. Enligt handledande, examinerande lärare och studenter har detta bidragit till studenters utveckling av informationssökningsstrategier, dels genom att mer specifikt bekanta sig med olika databaser innehållande forskning för det förskolepedagogiska området, dels genom att göra kritiska urval och granskningar samt relatera forskningsresultatets betydelse till yrkesutövandet och förskolans verksamhet. Att studenterna har sammanställt och diskuterat forskning inom ett avgränsat område lyfts fram som mycket lärorikt av studenterna i samband med muntliga kursvärderingar. Då kunskapsöversiktssuppgiften genomförts för första gången finns det också områden som behöver utvecklas. För den kurs som startar hösten 18 kommer vi t.ex. att förtydliga något lärandemål och lägga till en workshop om kunskapsöversikter i anslutning till föreläsningen på samma tema. För att studenterna redan inför informationssökningen ska ha en för kursinnehållet relevant forskningsinriktning kommer handledning, till skillnad från föregående kurs, att införas och ske före workshoppen om informationssökning. Lärarlaget har påkallat ett behov av att utveckla och förtydliga kriterierna för godkänt och väl godkänt för att underlätta både för studenter och bedömande lärare. Att kunskapsöversikten infördes först 2018 innebär att effekten av denna förändring inte syns i de självständiga arbeten som har skickats in för granskning.

Termin tre innehåller nu moment om uppföljning, utvärdering och utveckling, men dessa har inte varit tillräckligt tydligt kopplade till förskolans systematiska kvalitetsarbete, vilket har bidragit till att vi har sett ett behov av revidering av lärandemålen. Eftersom inget kursmål ligger under färdighet och förmåga så har vi valt att inte skriva om det här trots att det innehållsmässigt speglar examensmålet. Det är dock relevant att i vår analys lyfta fram att vi har ett pågående förbättringsarbete kring detta i termin tre. I programråd och utifrån kursvärderingar har vi sett ett behov av att vi fördjupar innehållet om systematiskt kvalitetsarbete ytterligare. Kursmålet har handlat om att diskutera och problematisera pedagogisk dokumentation som metod för uppföljning, utvärdering och utveckling av arbetet i förskolan för att synliggöra och reflektera över förhållningssätt och lärandeprocesser. Kursplanen har just reviderats och från ht 18 finns ett lärandemål som är formulerat på följande sätt: " visa kännedom om enkät som kvantitativ forskningsmetod i relation till systematiskt kvalitetsarbete" och ytterligare ett som rör värderingsförmåga och förhållningssätt "ha insikt om systematiskt kvalitetsarbete och dess betydelse för utvecklingen av förskolans verksamhet och barns möjlighet till utveckling och lärande".

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt

För att visa på hur det säkerställs att studenten uppnår det aktuella examensmålet tränas studentens förmåga att tillämpa förskoledidaktik, ämnesdidaktik inklusive metodik (för metodik se också mål 5) genom hela utbildningen. Under VFU-perioderna ges studenterna möjlighet att praktiskt tillämpa de didaktiska och metodiska förmågorna, men denna möjlighet ges också i olika uppgifter under de högskoleförlagda studierna. För att exemplifiera detta har vi valt att utgå från estetiska lärprocesser och digital kompetens som utgör återkommande inslag i alla förskolläraryrkesutbildningens sex första terminer och dessa ämnen ingår som vi tidigare nämnt också i högskolans lokala mål för läraryrkesutbildningarna. Studenterna får vid flera tillfällen och inom olika kunskapsområden under utbildningen visa hur de förskole-/ämnesdidaktiskt och som metod kan använda estetiska lärprocesser och digitala lärvärtyg för undervisning, både i ämnet i sig men också för undervisning i andra ämnen inom det förskolepedagogiska området. Vi har därför valt att även synliggöra ämnet matematik i några exempel nedan, där studenten får tillämpa matematikdidaktik och metodik.

Inom området digital kompetens säkerställs att studenten har förmåga att tillämpa såväl metodik som didaktik i relation till aktuellt examensmål främst under termin tre och sex, varför vi valt att ge exempel rörande detta från dessa terminer.

Redan under den första terminen läggs en grund till studentens förmåga att tillämpa estetiska uttrycksätt i undervisningen utifrån föreläsningar om bild och drama och workshops (bild, digitala verktyg, drama, rörelse och dans, musik och rytmik, textil). Under VFU iakttar studenten vilka estetiska lärprocesser som förekommer i den aktuella praktiken.

I termin två prövas både studentens kunskap om och tränas dennes förmåga att använda estetiska lärprocesser för att stimulera barns lärande och utveckling. Under denna termin fokuseras såväl ämne som metodik och didaktik i matematik och estetiska lärprocesser. Ett lärandemål som rör matematik är kopplat till en fältdag där studenten fokuserar på hur kreativa språk- och matematikutvecklande miljöer kan skapas och utvecklas i förskolan. Detta lärandemål lyder:

- beskriva och visa kunskap om hur grundläggande matematiska begrepp kan introduceras för barn i förskoleåldrarna samt exemplifiera hur man på olika sätt kan arbeta för att utveckla barns matematiska medvetenhet.

Studenten planerar en aktivitet som rör taluppfattning och rumsuppfattning. Aktiviteten provas i en barngrupp under en fältdag. Inspiration tas från förskolan och studenten får idéer till att utveckla aktiviteten. De läraaktiviteter som utöver detta stödjer studenten att uppnå lärandemålet är föreläsningar om taluppfattning och rumsuppfattning samt en workshop. Examinationen sker i form av ett seminarium där aktiviteten redovisas och diskuteras samt genom ett tillhörande skriftligt paper. Ett kriterium för godkänt är att studenten ska diskutera och dra paralleller mellan olika aspekter av barns matematiska utveckling och kreativa matematikutvecklande miljöer. Ett annat exempel på lärandemål är att studenten ska visa färdighet och förmåga att:

- i samråd med VFU-lärare formulera mål, planera, leda, genomföra, utvärdera och dokumentera lärandesituationer samt muntligt och skriftligt redogöra för arbetsprocessen och dess resultat.

Som stöd för att studenten ska kunna nå lärandemålet och genomföra undervisningsmoment med fokus på bild- och musik/rytmik under sin VFU, ges en föreläsning om bild och två workshops på dessa teman. Under dessa workshops får studenterna förslag på olika aktiviteter och får pröva på olika metoder och material samt diskutera hur detta kan genomföras med en grupp barn. Utifrån dessa tillfällen väljer studenten sedan själv vilka aktiviteter hon eller han ska planera för och genomföra med barnen under sin VFU. För dessa moment gör studenten skriftliga planeringar som skickas till den lärare som gör VFU-besök och genomför sedan en av aktiviteterna vid lärarbesöket. Lärandemålet examineras dels praktiskt och utifrån de omdömen som VFU-läraren ger som underlag till bedömande HFU-lärare, dels genom en skriftlig inlämning i form av en s.k. VFU-portfolio (se även examensmål

5), där studenten förutom att redogöra för de genomförda undervisningsmomenten också reflekterar över hur det egna ledarskapet påverkar lärandesituationer i förskolan, vilket också är ett lärandemål för inlämningen. Ett av kriterierna för godkänt i denna uppgift är att reflektera över det egna ledarskapet i förhållande till VFU-lärarens.

Under termin tre fokuseras på hur arbetet med matematik, språk och kommunikation liksom användningen av digitala verktyg och estetiska lärprocesser kan gestaltas i förskolan. Estetik och barns kultur behandlas och här prövas studentens förmåga att

- tillämpa och diskutera estetiska uttrycksformer

De estetiska uttrycksformerna och lärprocesserna utgör en del av det tematiska arbetet som bedrivs under terminen, vilket i sin tur utgör en metod för lärande i den förskolepedagogiska traditionen. Här har vi också samverkan med en förskola som arbetar tematiskt, som under en föreläsning berättar om och ger praktiska exempel på detta arbetssätt. Tillämpningen av lärandemålet sker under terminens fältdagar. För godkänt skall studenten vid ett seminarium redogöra för betydelsen av estetiska lärprocesser och varierade uttrycksformer i skapande lek och tematiskt arbete för förskolan. Ett digitalt inslag finns också kopplat till det tematiska arbetet och estetiska lärprocesser, där lärandemålet lyder:

- tillämpa och problematisera digitala verktyg och multimodalt berättande som pedagogiska redskap för barns lärande och utveckling.

Detta lärandemål examineras vid två workshops, vid ett tillfälle redovisas ett arbete i form av en E-bok i appen Book Creator med material från estetiska lärprocesser; musik, bild och skapande samt berättarteknik och storyboard. Vid det andra tillfället ska studenten för godkänt t.ex. visa färdigheter i att integrera matematik och språk genom digitala verktyg, bland annat Puppet Shadow och Augmentet Reality (AR).

I termin fem får studenterna visa prov på förmågan att använda estetiska moment i en muntlig grupprevisning vars innehåll rör jämlikhet och jämställdhet utifrån olika perspektiv på hållbar utveckling. Examinationsuppgiften består av en gestaltning och det lärandemål som ska uppnås är:

- planera, genomföra och motivera en gestaltning där centrala begrepp för hållbar utveckling belyses och problematiseras med hjälp av ett flertal estetiska uttryck

Examinationen föregås av en föreläsning och en workshop om estetiska uttrycksformer, en föreläsning om musik och workshoppar i drama och musik, samt ett litteraturseminarium om estetiska lärprocesser. För en godkänd gestaltning krävs exempelvis att gestaltningen visat på en multiuttryckt estetisk medvetenhet, dokumenterat deltagande i planeringsarbetet och att studenten deltagit i och använt estetiska uttryck under redovisningen samt i efterföljande samtal ha uttryckt kunskap om estetiska lärprocesser och gestaltande uttryck.

Termin sex utgörs av två delkurser i Didaktik, estetiska lärprocesser i språk, kommunikation och matematik. Här ökar kraven ytterligare och nu ställs tydliga krav på studentens förmåga att självständigt kunna tillämpa estetiska arbetsformer i samband med bearbetning av språk, kommunikation och matematik, såväl metodiskt som didaktiskt under den verksamhetsförlagda utbildningen. De ska också reflektera över ledarskapet (Lärandemålet beskrivs i mål 5). För att ytterligare säkra att det aktuella examensmålet nås, utöver att visa prov på förmågan att omsätta kunskap i praktisk verksamhet under VFU:n examineras detta mål också i samband med en examinerande VFU-uppföljning, där studenten ska:

- med utgångspunkt i estetiska lärprocesser och aktuell didaktisk forskning självständigt planera, utveckla och anpassa ett didaktiskt material utifrån komplexa situationer i förskolan.

Examinationen består av att studenten ställer ut och presenterar ett egenutvecklat didaktiskt material eller utvecklingen av ett redan befintligt som hon eller han har använt sig av under VFU:n. Detta material har studenten utvecklat tillsammans med barnen, vilket också medför att studenten tränas i att låta barn vara delaktiga i och ha inflytande över det material som tas fram. Kriterier för godkänt på

denna del är förutom presentationen av det didaktiska materialet och dess användning också att studenten deltar aktivt under hela examinationstillfället. Till examinationen hör också att studenten i ett paper beskriver hur det didaktiska materialet har planerats, tillämpats, hur alla barn kan inkluderas och kopplas till de estetiska uttrycksformerna samt språk och/eller matematik samt reflekterar över huruvida materialet är didaktiskt och ev ytterligare utvecklingsmöjligheter, vilket också utgör kriteriet för godkänt paper.

Under den sjätte terminen ställs också krav på att studenten utöver att kunna använda och tillämpa digital teknik, som prövats i tidigare kurser också ska kritiskt granska användandet av densamma i relation till barns möjligheter till utveckling. Det lärandemål som examineras är:

- tillämpa, motivera och kritiskt granska användandet av olika digitala redskap för att stödja barns utveckling

Lärandemålet examineras genom att studenter i grupp skapar en film utifrån en barnsaga som de själva har skrivit. Filmen ska kunna användas som inspiration för värdegrundsarbete i förskola och förskoleklass. Studenterna ska själva tillverka figurer, karaktärer, miljöer till filmen som också ska innehålla musik/ljud. Som stöd i filmproduktionen ges fyra workshoppar, en i drama, en i bild och en i musik samt en om olika digitala tekniker för filmproduktion. I ett efterföljande seminarium redovisar studenterna sitt arbete. För godkänd uppgift krävs att filmen innehåller en eftertext med referenser och uppnår följande kriterier: "med utgångspunkt i värdegrunden, estetiska läroprocesser och aktuell didaktisk forskning självständigt planera, utveckla och anpassa ett didaktiskt material utifrån komplexa situationer i förskolan" och "tillämpa, motivera och kritiskt granska användandet av digitala redskap för att stödja barns utveckling".

Analys:

Sammantaget ges studenterna under sin studietid goda förutsättningar att öva upp och visa sin förmåga att tillämpa sådan förskole-/ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande samt för yrkesutövningen i övrigt. Under de högskoleförlagda studierna grundläggs den kunskap som behövs för att kunna tillämpa detta medan förmågan att tillämpa prövas både i uppgifter som genomförs inom ramen för högskole- och verksamhetsförlagda studier. Den nära kopplingen mellan VFU och HFU (högskoleförlagd utbildning), samt användningen av fältdagar resulterar i att studenten teoretiskt förankrar och praktiskt övar både metodik och didaktik på ett sätt som är relevant för yrkesutövningen. Exempelvis i ämnet musik så har utvärderingar visat att studenterna i början av sin utbildning önskar en fördjupad färdighet i sångrepertoar för yngre åldrar, t.ex. hur man lär ut en sång eller enkelt ackordspel på gitarr. I utvärderingar från senare delen av utbildningen framkommer dock inte dessa kommentarer på samma sätt som i utbildningens första hälft. Det visar att studenterna känner sig allt mer redo för sin kommande yrkesroll genom att de under såväl HFU som VFU har fått möjlighet att både prova på och härigenom också har utvecklat arbetssätt och metoder.

När det gäller digital kompetens utvecklar studenterna under utbildningen både kunskap och förmåga att använda digital teknik som ett stöd i de egna studierna och kunskap och förmåga att använda olika typer av digital teknik i den kommande yrkesrollen. För yrkesutövningen handlar det bland annat om att undervisa barn om hur digital teknik kan användas som ett stöd för barns utveckling och lärande inom områden som till exempel språk, kommunikation, matematik, naturvetenskap och estetiska uttrycksformer. Under utbildningen tränas studenten i att kritiskt granska, använda många olika typer av digital teknik och förhålla sig till olika former av digitalt material samt i att kunna designa digitala lärsituationer. Kursvärderingar visar att studenterna är mycket nöjda med den digitala progressionen, innehållet och examinationerna. Utifrån det förslag som nu finns till reviderad läroplan, där digitaliseringen får mer utrymme, så anser vi att innehållet i den digitala kompetensen på vår utbildning väl motsvarar detta.

I termin tre och sex examineras matematikdidaktik och metodik utifrån ett transdisciplinärt perspektiv. Det innebär att studenter examineras med hjälp av andra uttrycksformer som t.ex. musik. Att integrera matematik tillsammans med estetiska och digitala läroprocesser är något som både vi lärare och studenterna är positiva till och det är också ett arbetssätt som används i förskolepraktiken.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling

Att studenten efter genomförd utbildning har uppnått det aktuella examensmålet säkras främst i samband med verksamhetsförlagd utbildning under termin sex och sju samt genom olika typer av examinerande VFU-relaterade uppgifter. Förmågan att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet tränas och prövas stegvis under utbildningen och i förhållande till olika innehållsliga delar. Det handlar både om att ge möjlighet att utveckla en yrkesroll och en yrkesidentitet. Under den första terminen handlar det för studentens del om att under VFU:n

- inta en ledarroll genom att visa ansvar, intresse och engagemang för läraruppdraget

Under termin två ingår fyra veckors verksamhetsförlagda studier och här börjar det ställas krav på att studenten i enlighet med följande lärandemål ska kunna:

- i samråd med VFU-lärare formulera mål, planera, leda, genomföra, utvärdera och dokumentera lärandesituationer samt muntligt och skriftligt redogöra för arbetsprocessen och dess resultat

Att studenten uppnår detta mål säkras i samband med ett VFU-besök. Under besöket genomför studenten en aktivitet med barnen och därefter samtalar studenten och de båda lärarutbildarna om studentens måluppfyllelse. Detta tillsammans med VFU-lärares skriftliga dokumentation av studentens prestationer i relation till lärandemål och kriterier utgör sedan grund för den examinerande lärarens betygsättning som från och med 2017 förutom nivåerna underkänd, godkänd också omfattar väl godkänd. Ett exempel på hur ovanstående lärandemål konkretiseras i kriterier är att studenten för godkänt "i samspel med arbetslaget ska visa förmåga att kunna leda en planerad aktivitet för barn muntligt (tillsammans med VFU-läraren) och skriftligt (i VFU-portfolio) redogöra för arbetsprocessen och dess resultat". Medan det utöver detta för väl godkänd krävs att studenten ska "visa förmåga till att kritiskt reflektera kring och analysera hela arbetsprocessen och det egna ledarskapet, i förhållande till lärandesituationer och konkret koppla till barns utveckling och lärande".

Studentens förmåga att planera, genomföra och utvärdera examineras också som redan framgått ovan i en enskild skriftlig inlämning, en VFU-portfolio, som ska innehålla studentens personliga VFU-mål, reflektion om hur det egna pedagogiska ledarskapet påverkar lärandesituationer, en beskrivning av en omsorgssituation samt tre momentplaneringar. I sitt resonemang i VFU-portfolion ska studenten också hänvisa till lämplig kurslitteratur. Inför VFU:n ges en föreläsning om pedagogiskt ledarskap i förskolan och en genomgång av VFU-uppgiftens olika moment och annan VFU-information till såväl studenter som handledare (Se vidare under avsnittet om arbetsliv och samverkan).

Exempel på ytterligare ett steg mot hur det aktuella examensmålet uppnås tas under termin fem då det handlar om att studenten självständigt ska kunna planera för samt tillämpa ett inkluderande och yrkesetiskt förhållningssätt. Det aktuella lärandemålet lyder:

- Självständigt formulera mål, planera, leda, genomföra, utvärdera och dokumentera undervisning i förskolan så att ett inkluderande förhållningssätt och en yrkesetisk medvetenhet genomsyrar verksamheten

Som VFU-uppgift ska studenten planera, genomföra och analysera undervisning om olika dimensioner av hållbar utveckling. I uppgiften ingår att genomföra tre inbördes relaterade aktiviteter som en del av förskolans pågående temaarbete. Studenten väljer själv om hon eller han vill utveckla undervisningsaktiviteter kring en eller flera dimensioner av hållbar utveckling. Förutom i samband med VFU:n så examineras detta mål även på ett VFU-uppföljningsseminarium. Ett kriterium för godkänt är då att studenten ska ha med sig ett diskussionsunderlag som behandlar de frågeställningar som ingick i VFU-uppgiften och ha förberett en presentation av hur den egna VFU-uppgiften planerats, genomförts, utvärderats samt dokumenterats.

Ytterligare ett exempel på hur ledarskapet prövas, denna gång med ett didaktiskt fokus, är i termin sex, där följande lärandemål examineras:

- Självständigt formulera mål för, planera, leda, genomföra, utvärdera, dokumentera och kritiskt granska komplexa situationer i egen undervisning där de estetiska arbetsformerna används didaktiskt för att undersöka och bearbeta språk och matematik

Den VFU-uppgift som görs i relation till lärandemålet är att studenten under föregående VFU-period i den första kursen under samma termin har haft i uppgift att observera och välja ut en undervisningssituation eller en aktivitet som hon eller han vill förändra/utveckla, alternativt välja en undervisningssituation/aktivitet som studenten utifrån tidigare observation ser ett behov av. Uppgiften ska utgå från frågeställningen: Hur når jag alla barn i förskolan? Det ställs dels krav på att den undervisningssituation/aktivitet som valts ska genomföras med barn under VFU:n, dels att den ska möjliggöra barns lärande i språk och matematik genom drama och musik. Två föreläsningar, en om matematik, en om ledarskap samt två workshops, med inriktning drama/forumspel respektive musik, har erbjudits som stöd för att nå lärandemålet. Utöver det betygssunderlag som VFU-läraren skriver innehållande en beskrivning av studentens prestationer i relation till de lärandemål som gäller under VFU:n så bedöms studentens prestation också i ett paper som lämnas in för bedömning. För godkänt ska detta paper innehålla en reflektion över och redovisning av valet av undervisningssituation/aktivitet, målet med denna samt hur den planerats, genomförts och utvärderats. Det krävs också en redogörelse för de estetiska arbetsformerna och hur de har används för att undersöka och bearbeta matematik och språk.

I termin sju ökar kraven ytterligare, förutom att självständigt planera och leda undervisning och ta ansvar för verksamhetens olika delar krävs nu också att studenten samverkar med arbetslaget. Lärandemålet för denna termin är formulerat som följer:

- Självständigt planera och leda undervisning utifrån barngruppens behov och intressen, samt tillsammans med arbetslaget genomföra och utvärdera olika aktiviteter

Under denna VFU-period ges inga specifika VFU-uppgifter utan här läggs ett stort eget ansvar på studenten vad gäller att reflektera över det egna ledarskapet. Studenten ska också formulera egna VFU-mål i relation till områden som under tidigare VFU-perioder har identifierats som områden inom vilka studenten behöver utveckla sitt ledarskap, få erfarenhet av eller söka kunskap om i relation till kommande yrkesutövning. Ht 2018 kommer denna VFU-period för första gången att bedömas på nivån väl godkänt och arbetet att utarbeta dessa kriterier pågår för närvarande.

Analys:

Genom uppgifter, redovisningar och inlämningsuppgifter utifrån såväl HFU som VFU säkras på olika visa att studenterna uppnår det aktuella examensmålet efter genomgången utbildning. Vi vill poängtera att studentens VFU-prestationer sammantaget examineras utifrån fler lärandemål än vad som framgår av ovanstående text då vi här bara valt att lyfta fram lärandemål som är direkt relaterade till det aktuella examensmålet.

Ett utvecklingsområde där arbete har pågått och också pågår är som vi redan nämnt utformning av betygskriterier för godkänd respektive väl godkänd VFU. Sedan det första bedömningstillfället i termin två, då lärarlaget identifierade en problematik gällande likvärdig bedömning av studenters prestationer utifrån VFU-lärarnas underlag, har mer specificerade kriterier utformats efter diskussioner

i förskollärautbildningens lärarlag och programråd. I programrådet är både studenter och yrkesverksamma representerade (se även under arbetsliv och samverkan). De nya bedömningskriterier som utarbetats har tagits emot positivt av både VFU-lärare och studenter. Då studenterna för närvarande är på VFU har vi ännu inte haft möjlighet att utvärdera huruvida dessa kriterier har fungerat, men en diskussion har påbörjats angående ytterligare några förtydliganden i det dokument i vilket VFU-lärarna skriver sitt bedömningsunderlag.

Framöver kommer en examination att läggas in i termin sju där studenternas reflektioner från loggboken ligger till grund för beskrivning, problematisering och kritisk granskning av den egna yrkesrollsutvecklingen. Hit hör också att reflektera över egna framtida utvecklingsbehov med utgångspunkt i de erfarenheter och kunskaper de tillägnat sig under utbildningen.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling

De mänskliga rättigheterna och barns rättigheter i synnerhet samt hållbar utveckling behandlas ur flera olika perspektiv under utbildningen. Under den första UVK-terminen får studenten en första introduktion om frågor som rör demokrati, värdegrund, inkludering, jämställdhet och jämlikhet. Ett exempel på lärandemål som bidrar till att säkra det aktuella examensmålet är:

- redogöra för och ta ställning till förskolans/grundskolans värdegrund, grundläggande demokratiska värderingar samt mänskliga rättigheter

För att stödja studenten ges föreläsningar om bland annat demokrati, kön, klass och etnicitet relaterat till utbildning med uppföljande programspecifika seminarier. Därutöver ges också föreläsningar om inkludering och mobbing. Målet examineras genom en skriftlig parvis inlämning där studenten redogör för ett barns utveckling och också relaterar till värdegrund, demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter och visar hur det kan påverka ett barns utveckling.

Under termin två fokuseras barns rättigheter i termer av inflytande och delaktighet samt i relation till barns perspektiv och barnperspektiv. Lärandemål som rör detta är:

- redogöra för och diskutera innebörden i begreppen barnperspektiv och barns perspektiv samt barns möjligheter till inflytande och delaktighet med utgångspunkt i aktuell forskning och i relation till förskolans verksamhet
- definiera och resonera kring begreppen barndom och det kompetenta barnet med utgångspunkt i aktuell forskning om begreppet "den moderna barndomen"

För dessa mål ges föreläsningar om inflytande och delaktighet, barnperspektiv och barns perspektiv, det kompetenta barnet samt gruppsykologi. Som ett sätt att bearbeta och redovisa kunskap om detta innehåll har studenterna i uppgift att planera och iscensätta ett föräldramöte där de utifrån rollen som förskolepersonal berättar för en fiktiv föräldragrupp om hur de arbetar med barns inflytande och delaktighet i verksamheten. En grupp studenter agerar föräldrar och ställer frågor medan en grupp har i uppgift att vara observatörer, vilka ställer kritiska frågor till gruppen som agerat förskollärare. Denna uppgift examineras under ett seminarium och genom en tillhörande individuell skriftlig inlämning. För godkänt på rollspelet krävs att studenten "har planerat och deltagit i ett rollspel och har agerat vårdnadshavare i ett föräldramöte som en annan studiegrupp arrangerar". För att få godkänt på den skriftliga uppgiften ska studenten redogör för hur barns inflytande och delaktighet, det

kompetenta barnet samt barnperspektiv och barns perspektiv framställdes under föräldramötet i relation till hur detta beskrivs i kurslitteraturen.

Under den andra UVK-terminens tre kurser prövas studentens förmåga att reflektera, ta ställning till och arbeta med hållbar utveckling och mänskliga rättigheter på olika sätt utifrån ett intersektionellt perspektiv. Stor vikt läggs på ett inkluderande perspektiv och förhållningssätt i de tre kurserna som utgör UVK2 (intersektionalitet, specialpedagogik samt konflikthantering och likabehandling), varav två är HU (hållbar utveckling)-certifierade.

Exempel på lärandemål från de tre kurserna är:

- *motivera pedagogiska val för att skapa en jämlik och jämställd undervisning med särskilt fokus på klass, kön, etnicitet och sexuell identitet*
- *beskriva och motivera anpassningar som gynnar barn/elever i behov av särskilt stöd och bidrar till en hållbar utveckling*
- *beskriva och förklara begreppen diskriminering, trakasserier och kränkande behandling såsom mobbning, samt redogöra för och värdera olika metoder för att motverka dessa fenomen*

Lärandeaktiviteter till stöd för studenten i utvecklingen av ett förhållningssätt och för motivering av pedagogiska val består i detta fall av föreläsningar om den sociala dimensionen; dvs sociala klyftor, digitala klyftor, hälsa, barns identitetsutveckling i ett psykologiskt perspektiv, kön i teori och praktik samt språksociologi. Detta examineras genom två examinerande seminarier. För deltagande krävs att studenten medför ett presentations-/diskussionsunderlag innehållande tankar om hur alla barns utveckling och lärande kan gynnas.

Studentens kunskaper att identifiera behov och motivera anpassningar som gynnar barn i behov av särskilt stöd examineras dels genom seminarier men också genom skriftliga inlämningar såväl individuellt som i grupp. Ett kriterium för godkänd uppgift som utgår från en fallbeskrivning är att studenterna "beskriver och motiverar ett flertal realistiska, tydliga och konkreta åtgärder/anpassningar som är direkt kopplade till de behov som har identifierats och också förklarar hur, när och var dessa ska implementeras i verksamheten". Ett annat kriterium är att studenterna "redogör för lärares pedagogiska uppdrag utifrån begreppet *inkludering*, barns välbefinnande, social hållbar utveckling samt grundläggande etiska värden och refererar till *samtliga* relevanta styrdokument (Skollag, läroplan och Salamancadeklarationen)". Läraktiviteter som stödjer studenterna är flera föreläsningar som tex rör olika funktionsvariationer, fältdagar, workshop, seminarier och studiegruppsarbeten.

När det gäller diskriminering, trakasserier och kränkande behandling så sker detta utifrån ett barnrättsperspektiv och flera föreläsningar, workshops och seminarier förbereder studenterna inför tentamen bl.a. får studenterna kritiskt granska en handlingsplan som rör diskrimineringsfrågor, jämföra och diskutera teorier om konflikthantering vid seminarium och i studiegruppsträffar.

Under VFU i UVKII skall studenten utföra tre självständiga aktiviteter som bygger på varandra och planeras utifrån ett perspektiv på hållbar utveckling. Studenten väljer själv vilken/vilka dimensioner av HU de vill arbeta med. Några exempel på lärandemål är:

- *självständigt formulera mål, planera, leda, genomföra, utvärdera och dokumentera undervisning i förskolan så att ett inkluderande förhållningssätt och en yrkesetisk medvetenhet genomsyrar verksamheten*
- *motivera pedagogiska val för att skapa en jämlik och jämställd undervisning med särskilt fokus på klass, kön, etnicitet och sexuell identitet*

I termin sex behandlas och problematiseras allas rätt till kommunikation med utgångspunkt i barnkonventionen och konventionen om rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Mer specifikt problematiseras och bearbetas betydelsen av pedagogens förhållningssätt gentemot kommunikativa svårigheter men också rätten till alternativa kommunikationssätt och barns rätt till stöd i sin språkutveckling. Exempel på lärandemål som studenten ska uppnå under kursen är:

- kritiskt reflektera över betydelsen av bemötande och förhållningssätt till barn i kommunikativa svårigheter och till alternativa kommunikationssätt

Som ett sätt stödja studenten i utvecklingen av ett förhållningssätt men också färdighet och förmåga att identifiera kommunikativa svårigheter ges under kursen föreläsningar om kartläggning av barns språk, Bornholmsmodellen, flerspråkighet och AKK. I workshops får studenterna själva prova på AKK, såväl teckenstöd som bildstöd för att stödja barns kommunikation, samt digitala verktyg för kommunikation. Här handlar det om att kunna förhålla sig till barn i språklig sårbarhet och hur anpassningar kan göras för att på så sätt beakta den sociala och ekonomiska hållbara utvecklingen. Inkluderingsperspektivet löper som en röd tråd genom hela utbildningen och kopplas samman med t.ex. ledarskap i termin sex, där följande lärandemål är ett exempel:

- reflektera över det egna ledarskapet i relation till ett inkluderande arbetsätt

Examinationen är tidigare beskriven under examensmål fyra. Studenten som under UVKII fått kunskaper om begreppet inkludering och förståelse för betydelsen av bemötande och förhållningssätt skall nu i termin sex också praktiskt tillämpa och reflektera kring sitt pedagogiska ledarskap utifrån ett inkluderande perspektiv.

Den ekologiska, ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling fokuseras också mer specifikt inom naturvetenskap och teknik i termin fyra i relation till yrkesroll och pedagogiskt arbete. Denna kurs är också HU-certifierad. Detta synliggörs i följande lärandemål:

- redogöra för och problematisera ekologiska, ekonomiska och sociala dimensioner av hållbar utveckling i relation till naturvetenskap och teknik i förskolan

- värdera och ta ställning till hur olika pedagogiska val kan bidra till ett mer hållbart agerande i sin yrkesroll och i det pedagogiska arbetet

Den ekologiska dimensionen examineras specifikt i en salstentamen. När det gäller teknikutveckling så ska studenterna i samband med ett examinerande seminarium beskriva och analysera teknikutveckling och dess påverkan på en global och lokal nivå i samhället kan ske utifrån olika dimensioner av hållbar utveckling. Därutöver ska studenter i en individuell inlämning värdera och ta ställning till hur pedagogiska val kan bidra till ett mer hållbart agerande. Läraktiviteter som stödjer studenterna är föreläsningar och workshop samt även VFU och fältdagar.

Analys

I samband med kursvärderingar önskar studenter mer innehåll om konflikthantering och kränkande behandling, utifrån att de tycker det är ett svårt område att hantera. Detta är ingen ny problematik, utan något som lyfts fram även i alumnenkäter i nationella utvärderingar av förskolläraryrket och lärarutbildningar. En åtgärd som är påbörjad är att det i samband med den revidering som pågår av termin tre kommer att läggas in ytterligare innehåll om konflikthantering och tillfällen att bearbeta detta. Forskning visar dock att konflikthantering kräver praktisk erfarenhet och att det inte är något som man enbart kan läsa sig till. Ett utökat innehåll om konflikthantering och ett tidigare läggande av detta i utbildningen menar vi kommer att göra studenterna mer uppmärksamma på konflikthantering och hur detta praktiseras och i större utsträckning också själva praktisera detta under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Vi ser också att just konflikthantering är ett vanligt förekommande personligt mål under VFU.

För våra tre HU-certifierade kurser är det ett krav att de tre dimensionerna av HU; ekologisk, social och ekonomisk, diskuteras ur ett kritiskt perspektiv. När klass diskuteras kopplas detta till barns ekonomiska situation. Även om det sociala är i fokus visar lärare i föreläsningar och studenter vid examinationer hur det sociala påverkas av ekonomiska villkor. Samma grundtanke finns i diskussionen om hur den ekonomiska situationen påverkar den ekologiska.

Undervisning om och förhållningssätt till hållbar utveckling är en styrka liksom inkludering. Båda områdena tar sin utgångspunkt i mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter. Inkludering genomsyrar alla kurser och är ett område där forskning bedrivs, vilket är mer utförligt beskrivet under utbildningsmiljö. En introduktion till ett inkluderande synsätt får studenterna redan i termin ett då

grunden till inkludering läggs genom ett inriktningsspecifikt seminarium och föreläsningar som på olika sätt behandlar Konventionen om mänskliga rättigheter, Konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) och Salamancadeklarationen. Samtliga tre kurser under UVKII fokuserar inkludering utifrån olika aspekter och perspektiv. Inkludering uttrycks på något sätt i alla kursplaner/kriterier, men barnets rättigheter enligt barnkonventionen finns inte ordagrant uttryckt i någon kursplan, vilket kommer att åtgärdas genom ett förslag till tillägg till lärandemålet ”redogöra för och ta ställning till förskolans/grundskolans värdegrund, grundläggande demokratiska värderingar samt mänskliga rättigheter” i UVKI. Förslaget till revidering är då att målet får följande lydelse: “redogöra för och ta ställning till förskolans/grundskolans värdegrund, grundläggande demokratiska värderingar samt mänskliga rättigheter i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen”. Lärandemål kopplade till inkludering examineras ofta genom VFU men även under HFU i samband med inlämningar av didaktiska planeringar och olika redovisningar.

Kurserna i UVKII ger en god förståelse för examensmålet utifrån olika perspektiv på HU. Det finns en samsyn mellan kurserna och diskussioner och samverkan mellan lärare. Studenter upplever kurserna positivt då de tangerar varandra innehållsmässigt. Liksom efterfrågan av mer konflikthantering som vi skrivit om ovan, så efterfrågas ständigt mer specialpedagogik och mer kring metoder och funktionsnedsättningar. Det har resulterat i att kursen Specialpedagogik i UVKII utökades med 1,5 hp till nuvarande 7,5 hp vårterminen 2017 och i samband med detta har fyllts på med mer innehåll. Förändringarna är exempel på hur hänsyn tas till studenternas kursvärderingar.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Studentens uppnående av målet

I relation till aktuellt examensmål kommer här att ges exempel på hur jämställdhetsdimensionen kön tas upp, granskas och problematiseras, bearbetas och examineras för att säkra att studenten uppnått detta efter genomgången utbildning. Detta behandlas främst i UVK I och UVK II. I UVK I presenteras och problematiseras de avsnitt i läroplanen som handlar om jämställdhet och vilken värdegrund som gäller kring kön i förskolan. Kön diskuteras främst utifrån identitet, välmående och skolresultat samt hur förskollärare kan arbeta med detta. Ett av kursens lärandemål är följande:

- Beskriva och dra slutsatser utifrån kurslitteratur om hur klass, genus, etnicitet påverkar barns/elevs villkor och identiteter i förskola/grundskola

Med utgångspunkt i forskning om kön presenteras och exemplifieras teoretiska begrepp som används för kritisk granskning av könsperspektiv i förskolan. Läraktiviteter i form av föreläsningar men också ett seminarium där olika fallstudier diskuteras som handlar om vad man som förskollärare kan möta i sin yrkesroll och hur det kan hanteras utifrån bemötande och förhållningssätt. Etiska aspekter och inkluderingsperspektiv beaktas i diskussionerna. Examinationsuppgiften består i en essäuppgift under rubriken ”Barns/elevs utveckling och lärande”. Här skall studenten beskriva ett barns lärande och utveckling 0-16 år och också relatera till och beskriva hur kön, klass och etnicitet kan påverka ett barns utveckling på olika sätt.

Under den första kursen i UVK II fördjupas könsperspektivet ytterligare både vad gäller teoretiska begrepp för granskning av förskoleverksamhet och här ställs krav på att studenten ska kunna diskutera kön som en intersektionell kategori i relation till verksamheten i förskola. Ett exempel på lärandemål är:

- Exemplifiera ett intersektionalitetsperspektiv på olika skolrelaterade fenomen utifrån kategorier som kön, klass och etnicitet och/eller andra i sammanhanget relevanta kategorier

Läraktiviteter relaterade till detta mål är t.ex. föreläsningar om olika könstillhörigheter och sexuella identiteter. Examinationsuppgiften består av att studenterna i mindre grupper diskuterar och exemplifierar intersektionalitet. Studenternas diskussion redovisas både skriftligt och muntligt. Efter denna examination ska studenterna söka fram vetenskapliga artiklar om kön och förskoleverksamhet, vilka de sedan ska sammanfatta och redovisa för varandra. Viktiga frågor i denna redovisning är vilka lärdomar som man kan ta med sig till sin kommande profession utifrån den valda artikelns huvudresultat. På detta sätt tränas studenterna i att läsa och koppla forskning till den kommande yrkesverksamheten, samtidigt som de övar på att presentera och diskutera forskning ur ett könsperspektiv för att främja jämställdhet.

Relationen mellan UVK I och UVKII gällande examensmålet innebär att visst fokus ligger på hur identitet och välmående utifrån kön beaktas och kommuniceras i verksamhet i UVK1, varefter tydligare fokus på kön och skolresultat återfinns i UVKII. I båda terminerna presenteras olika teoretiska begrepp som används för att granska förskoleverksamhet utifrån ett könsperspektiv. Begreppen exemplifieras genom forskning gjord på förskolor och skolor och på detta sätt varvas och sammanflätas teori och praktik utifrån ett könsperspektiv. När studenten söker fram vetenskapliga artiklar kring kön riktade mot förskoleverksamhet och redovisar och sammanfatta, så tränar detta studenten i att koppla samman forskningsresultat och den kommande yrkesverksamheten. Kurslitteraturen om kön utgår även ifrån denna sammanflätning då studenterna ska läsa texter som ger olika förslag på hur man kan granska förskoleverksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv och läsa texter om hur man resonerar teoretiskt om kön.

Dialog om jämställdhet/kön i förskolläraryrket

På Högskolan i Borås ska studenter mötas av en miljö där alla bemöts och bedöms likvärdigt utifrån intresse och kunskap och inte utifrån normer kring kön. Studenterna ska dessutom i sin utbildning få kunskap om och möjlighet till att diskutera och problematisera jämställdhets- och genusfrågor för att kunna verka för ett mer hållbart samhälle. Förskolläraryrket har ständigt problemet att få manliga studenter söker till utbildningen. Ht 2017 uppgick andelen manliga studenter i utbildningen till ca 4%. Ett utvecklingsområde är att få fler manliga studenter att söka utbildningen men också fler manliga lärare till undervisningen. Det finns ett uttalat mål på högskolan i Borås att ett större antal män ska söka till lärarutbildningarna. Lokala aktiviteter som exempelvis att använda normkritiskt och jämställd kommunikation i information om utbildning, studentpresentationer och rekryteringskampanjer används för att nå detta mål. I förskolläraryrket har vi provat att i vissa kurser låta studenterna själva välja studiegrupper, utifrån önskemål som framkommit i kursvärderingar. En del manliga studenter har då valt att gruppera sig tillsammans i s.k. "killgrupper", men vi vill också påtala att det motsatta också sker, d.v.s. att manliga studenter väljer och också ser en fördel i att ingå i grupper där båda könen är representerade. Genom att bedömning av tentamen alltid sker oidentifierat säkerställs jämställdhetsdimensionen när det gäller likvärdig bedömning i utbildningen. Som ett sätt att uppmärksamma studenter på ett jämställdhetsperspektiv anges alltid både för- och efternamn i kurslitteraturlistor. Sammantaget visar en analys av kurslitteratur med fokus på kön att det är en viss överrepresentation av kvinnliga forskare och författare inom förskolläraryrketens obligatoriska kurslitteratur, vilket vi menar också speglar representationen av kvinnliga respektive manliga forskare och författare inom förskoleområdet.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter. Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Vid högskolan i Borås finns Riktlinjer för löpande utvärdering av kurser och utbildningsprogram (Dnr 589-17), vilka säkrar att kurs- och programutvärderingar följer upp relevanta aspekter och utförs kontinuerligt. För programutvärdering har nya riktlinjer nyligen antagits, som ännu inte har provats.

Vid lärarutbildningarna finns rutin för kursutvärdering, nyligen uppdaterad (Dnr 140-18), vilken konkretiserar högskolans riktlinjer. Rutinen ger stöd till kursansvariga, och övriga roller som deltar i processen, genom att beskriva vad som skall utföras och hur, inklusive tidtabell för kursutvärdering, arbetsuppgifter för olika roller, samt vad som ska ingå i kursrapporten. Även tillgängliggörande av kursrapport och hur resultatet av kursvärderingen ska kommuniceras till studenter regleras i rutinen. I samband med detta finns även en kontrollfunktion så kursansvariga som behöver en påminnelse om att skicka in kursvärdering får detta. Rutinen, med bilagda frågor, innebär en utveckling av tydlighet på två områden; vilket stöd, t.ex. genom lärare, kurslitteratur, arbetsformer, som studenten fått i sitt lärande och vad studenten utvecklat genom kursen, t.ex. kritiskt tänkande och vetenskapligt förhållningssätt. Utöver dessa frågor läggs också kursspecifika frågor in.

Kursvärderingar genomförs efter varje avslutad kurs i form av en digital enkät i vår digitala lärplattform. Detta är ett viktigt verktyg för att få del av studenters synpunkter då dessa tillsammans med lärarlagets erfarenheter av kursen, utgör de huvudsakliga underlagen för analys och framtagande av förslag på utveckling av kursens mål, innehåll, genomförande, litteratur m.m. Kursansvariga i samråd med kurslaget sammanställer resultatet i en kursrapport som delges såväl kursens studenterna som studenterna i nästkommande kurs i samband med kursplaneringen och kursintroduktionen. Svarsfrekvensen varierar mellan kurser men överlag är den låg och under vårens programgruppsmöten har diskussioner förts om att tydligare kommunicera vikten av att som student delta i kursutvärderingen.

Kursrapporterna används i arbetet med att revidera kursplaner och utgör också underlag till programutvärderingar och utvecklingsarbete på programnivå. I akademins rutin för beredning av kursplaner, ingår ett beredningsunderlag, där bakgrund till revidering ska beskrivas och motiveras, exempelvis genom att beskriva hur revideringen beaktat kursrapporten från föregående kursutvärdering. Detta underlag skickas sedan till utbildningsutskottet som granskar, kvalitetssäkrar och fastställer kursplaner och kurslitteratur. Till stöd för arbetet med kursplaner och översikt över progressionen inom programmet har en ny programmatris utvecklats som skall börja användas fullt ut ht-18 (detta en åtgärd utifrån vår lokala självvärdering som beskrivs nedan) för att bättre och tydligare stödja kurslagen i processen i samband med revidering av kursplaner. Av programmatrisen framgår tydligt vilka examensmål som examineras i vilka kurser och i relation till vilket/a lärandemål. Detta säkerställer att revideringar synliggörs för såväl kursansvariga som kurslag och utbildningsutskottet. Genom den utvecklade programmatrisen har möjligheter skapats för en mer systematisk kvalitetsutveckling vilket är ett arbete som pågår och i samband med detta har lärarstaben genomgått kompetensutveckling om constructive alignment. Sammantaget har arbetet med kursrevideringar och kursmålmatiser bidragit till många goda och konstruktiva diskussioner i programgruppen. Konkret har dessa diskussioner bidragit till en ökad kännedom om såväl kursinnehåll som gjorda revideringar i kurser men också om kollegors kompetenser. Detta har i sin tur medfört att relationen mellan olika innehåll och dess progression under utbildningen synliggjorts men också att kollegors specifika kompetenser har kunnat tas tillvara i olika kurser.

Förbättrings- och utvecklingsförslag diskuteras kontinuerligt i kurslag och på programgruppsmöten som sker 1 ggr/mån, samt andra möten på sektionen. Underlag för innehåll i dessa möten kan tex vara diskussioner från programråd där såväl studenter som professionsföreträdare är representerade. Förskollärarytbildningens programråd utgör en viktig instans för dialog kring utvecklingsbehov och pågående utvecklingsarbeten i utbildningsprogrammet. Detta råd har fått positiv feedback från professionsföreträdarna bla för att arbets- och beslutsprocesser är effektiva. Ett exempel på en sådan dialog och arbetsprocess har varit VFU-progression och utarbetande av nya betygsmatriser för VFU som vi tidigare berört i mål 5 samt revidering av VFU-uppgifter utifrån GDPR (se även Arbetsliv och samverkan).

Samtliga lärarutbildningar ingick i högskolans lokala självvärdering 2016. Som ett resultat av den lokala självvärderingen upprättades en åtgärdsplan. Åtgärdsplanens innehåll diskuterades i högskolans forsknings- och utbildningsnämnd, som även var uppdragsgivare till denna värdering. Åtgärdsplanen innehåller tidsplan för genomförande av åtgärder, samt uppföljning i form av väntade effekter och indikatorer för dessa.

Utöver innehålls- och kvalitetsuppföljning görs även uppföljning av genomströmning tre gånger per år, dels genom två prognoser, i april respektive oktober, och dels genom utfall efter årets slut. Här tas siffror fram för varje utbildning, vilka presenteras och diskuteras i akademins ledningsråd, samt i

ledningsgrupp för lärarutbildningarna. Administrativ hantering av enskilda studenters prestationer regleras av dokumentet *Rutin för uppföljning av avbrott på kurs samt bevakning av studenter med låg prestationsnivå*, Dnr 944-14. Som komplement till detta finns en etablerad arbetsprocess på utbildningen, där studierektorer går igenom studieresultaten under termin 1 och kontaktar de studenter som tagit få poäng. Det vanligaste utfallet av denna kontakt är att studenter har valt att formalisera det avbrott som troligen varit på väg men inte skickats in.

Kvarvaro

Antalet studenter som var kvar i förskolläraryrket efter två år uppgick för 2012/2013 till 77% medan motsvarande siffra för riket var 80%, för 2013/2014 uppgick antalet till 79% medan siffran för riket var 80%, 2014/2015 var antalet 77% vilket ska jämföras med rikets 79%. Sammantaget ligger alltså kvarvaron något lägre än medeltalet för riket. Studenter som har hög frånvaro kontaktas av vår programadministratör för att ta reda på vad orsaken är och de flesta avhopp förklaras med att studenten har ångrat sitt studieval. För några av studenterna saknas kunskaper för att klara utbildningen. Här kommer en mer formaliserad rutin att utarbetas för hur vi kan fånga upp studenter som saknar godkända betyg på ett flertal examinationsuppgifter. En åtgärd som har diskuterats är att ha individuella samtal för att på så sätt hjälpa studenterna vidare. Ett stöd som vi utarbetat är matematikintroduktionen och även vår satsning på muntlig och skriftlig framställning (Se vidare under rubriken Beskrivning). Dessa båda satsningar bottnar i att vi har identifierat att studenterna har behov av stöd vad gäller såväl matematik som muntlig och skriftlig framställning. Satsningarna har bidragit till att studenterna har blivit säkrare på muntliga examinationer och akademiskt skrivande, men vi ser också att många studenter har svårigheter med skriftlig framställning och behöver mer stöd varför skivworkshops och föreläsningar erbjuds under alla utbildningens terminer och högskolan erbjuder också språkpedagogiskt stöd.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

”Studentens lärande i centrum” är ett av de mål som Högskolan i Borås satt upp och som förskolläraryrket aktivt arbetar för att realisera. I samband med detta är det naturligt att studenterna ska ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande på många olika vis i förskolläraryrket. Studenter har dels möjlighet att engagera sig i programråd, utbildningsutskott och andra övergripande organ där studentkåren har formell representation, dels i det kursrelaterade utvecklingsarbetet. Det är också i det sistnämnda som alla studenter ges möjlighet att engagera sig.

Inför varje kursstart inbjuds studenterna till kursplanering, där de ges möjlighet att ge synpunkter och uttrycka önskemål om kursens innehåll och upplägg. Det är tyvärr få studenter som väljer att delta. Studenters synpunkter och önskemål handlar till exempel om storlek på studiegrupper, sammansättning av grupper och ibland om förslag på eller önskemål om något specifikt innehåll. Ett exempel på hur det senare har beaktats är att föreläsningar förts in (såväl från interna som externa föreläsare) utifrån studenternas önskemål. Något studenterna inte kan påverka i detta skede är lärarresurs och kursplan. Kursplanen har dock utbildningsutskottets studentrepresentanter haft möjlighet att påverka och indirekt har studenterna kunnat påverka kursplanen eftersom vi vid revidering beaktat kursvärderingar. Kursplaneringen ska vara inplanerad i god tid före kursstart, vilket inte alltid beaktas, detta i sin tur kan vara en orsak till det låga intresset att delta då det heller inte finns så stora möjligheter att påverka i ett senare skede. Här ser vi en möjlighet till ökat studentinflytande genom diskussion med kursansvariga om vikten av att kursplaneringen sker i god tid före kursstart. Att vi oftast har stora studentgrupper där studenter blir något anonyma menar vi också kan leda till ett minskat studentengagemang. Då det inte finns möjlighet att ha kursplanering inför utbildningens första termin, UVKI, så inbjuds dessa studenter istället till ett kursrådsmöte under pågående kurs för att kursansvariga ska kunna fånga upp studenternas behov, frågor och synpunkter.

I kurser om mer än 15hp genomförs även mittkursvärderingar där kursansvarig träffar studenterna för en diskussion om kursen. Vid detta tillfälle har studenter möjlighet att påverka genomförandet inom vissa ramar som t.ex. innehåll i workshop, seminarier och hur de väljer att arbeta i studiegrupperna. Som vi beskrivit under avsnittet uppföljning, åtgärder och återkoppling så sker kursvärderingar efter varje kurs, i form av enkäter i vår digitala lärplattform. I kursvärderingar har studenter gett viktiga synpunkter på exempelvis examinationer och uppgifter som vi beaktat. Ett konkret exempel på hur detta har beaktats är studenters synpunkter på att alltför många uppgifter varit kopplade till VFU i termin två, vilket studenter menat tagit fokus från förskoleverksamheten och det som ingår i yrkesrollen. En större uppgift placerades om och studenter uttrycker därefter att de är nöjda med förändringen. Det som också framkommit i kursvärderingar är att studenterna önskar en mer likvärdig bedömning. För att bli bättre på detta har vi reducerat antalet bedömande lärare i varje examination och infört möten för sambedömning av såväl HFU som VFU relaterade examinationsuppgifter. Dessutom pågår en översyn av bedömningskriterier i syfte att göra dessa tydliga i relation till lärandemålen för att utgöra de ska ett gott stöd för såväl studenter som bedömande lärare.

Programråd har vi tidigare berättat om och här finns två studentrepresentanter, en kvinnlig och en manlig. Intresset för att vara med var inte stort när förfrågan gick ut, men av de få anmälningar som kom in valdes två representanter. Våra erfarenheter är att studenternas synpunkter är viktiga och ska beaktats. VFU är ett område som har diskuterats och här har studenterna lyft fram vikten av engagerade och utbildade handledare. Eftersom representanter från verksamheten också ingår i programrådet så har många bra idéer kunnat tas om hand och förts vidare direkt. Ett exempel är handledningsutbildningen om 7,5 hp som nu tydligare vänder sig till VFU-lärare i förskolläraryrket och lärarutbildningen. För att locka fler att gå handledarutbildning har programrådets professionsföreträdare föreslagit att genomgången handledarutbildning skulle kunna ge ett lönetillägg.

Ett utvecklingsområde som vi identifierat och som kommer att arbetas med framöver är en tätare samverkan mellan programansvariga och studentkåren. I nuläget sker möten vid behov, men framöver kommer en tätare kontakt att upprättas då detta möjliggör ett ökat inflytande för studenterna. Detta i sin tur är en konsekvens av att programansvariga och kårordföranden byts ut med jämna mellanrum. Ett annat utvecklingsområde som kräver kontinuerligt arbete är att arbeta för att studenterna redan tidigt i utbildningen ska få aktivare roll och en ökad förståelse för sambanden mellan examensmål, lärandemål och läroaktiviteter i kurser. Detta menar vi kan leda till att studenterna får en ökad förståelse för sina möjligheter att påverka i samband med kursplaneringar och kursvärderingar och vilket värde detta kan ha för nuvarande och kommande studenter och utbildningens kvalitet. I samband med nya rutiner kring programutvärdering kommer studenterna att få ett större inflytande.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Samverkan med det omgivande samhället

Att utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet säkerställs genom samarbete med olika relevanta samverkansaktörer. En arena för samverkan är som vi tidigare nämnt Programrådet vars syfte är att kvalitetssäkra utbildningens relevans. Rådet leds av programansvariga och övriga deltagare utgörs av lärarrepresentanter från HB, VFU-samordnare, studentrepresentanter, samt externa professionsföreträdare (yrkesutvecklare, förskolechef, förskollärare) från Borås Stad. Rådet träffas två gånger per år för att diskutera strategiska utbildningsfrågor gällande utbildningens användbarhet och hur studenterna behöver rustas för att kunna möta det behov och den verklighet som väntar i arbetslivet. Rådets externa ledamöter (VFU-lärare, förskolechefer) har exempelvis pekat på att studenter behöver vara bättre rustade i att hantera barngrupper rent praktiskt. Ett förslag till åtgärd är att de fem fältdagarna utnyttjas i alla kurser under termin ett till sex samt att stärka VFU-lärare i rollen som handledare. I rådet sker också ett utbyte kring frågor som är aktuella i förskoleverksamheten. Under vårens möte innebar detta att programansvariga m.fl. uppmärksammades på Borås Stads

förskoleförvaltnings strategi kring den nya dataskyddsförordningen (GDPR). För studenternas del innebär det att de inte längre får lov att filma eller fotografera på sin VFU-plats. Att filma sin undervisning och dokumentera i form av fotografering har tidigare varit inslag i både läraaktiviteter och i examinationer men som nu tagits bort, utifrån de nya direktiven. Här pågår fortfarande en diskussion kring hur vissa delar i utbildningen skall genomföras utifrån de nya direktiven t.ex. inspelning av intervjuer för transkribering i självständiga arbeten. Det medförde även att vi fick avsluta ett tänkt forskningsprojekt där studenterna skulle få möjlighet att delta. Som en följd av denna strategi har flera förändringar gjorts i kursuppgifter samtidigt som detta är ett arbete som kommer att fortsätta när vi fått ytterligare besked.

Under våren 2018 har studenter bjudits in till ett möte med de politiker som sitter i Borås Stads förskolenämnd. Detta görs i syfte att politikerna vill ta del av studenternas åsikter och synpunkter om förskolan och vad som kännetecknar en god arbetsmiljö och utvecklande förskolemiljö. Här har studenterna möjlighet att göra sin röst hörd för att påverka samhällets förskoleverksamhet och dess kvalitet.

Möjligheter till samverkan underlättas också när staden inte är så stor utan det är möjligt att ta del av kommunens olika kommunala och kulturella verksamheter. I utbildningen anlitas tex externa föreläsare som kan vara yrkesverksamma förskollärare. Studiebesök görs på Navet Science Center, museum och på en grundsärskola för att ge några exempel. Vi har ett nära samarbete med såväl högskolans bibliotek som Borås stadsbibliotek.

Under utbildningen har studenterna möjlighet att göra en del av sin utbildning i UVK II (termin 5) utomlands. Samarbetspartners är Portugal, Spanien, Storbritannien och Norge. Även det självständiga arbetet kan göras utomlands genom SIDAS stipendieprogram Minor Field Studies.

Alumnundersökningar indikerar att studenterna genom utbildningen är väl förberedda för yrkesutövning då utbildningen får ett gott betyg. Ett utvecklingsområde är att ta upp kontakter med alumner för att få en djupare förståelse än vad som är möjlig att få i den enkätundersökning som genomförs. I programrådet har diskussioner förts om att bjuda in alumner till ett möte för att med dem diskutera deras upplevelser av utbildningens relevans för yrkesutövandet.

Samverkan med professionen

Högskolan i Borås har som tidigare nämnts en tydlig professionsanknytning, med *Vetenskap för profession* som motto, vilket vi anser stämmer väl överens med hur det ser ut på högskolans samtliga lärarutbildningar. Högskolan samverkar med professionen på en rad områden. För förskollärarytbildningen sker samverkan med kringliggande kommuner och fristående enheter där våra utbildningar bedrivs. Genom denna samverkan skapas förutsättningar för att utveckla såväl den teoretiska som praktiska kompetens för kommande yrkesliv och de förändringar som studenterna som blivande förskollärare ställs inför i det kommande yrkesutövandet.

Som tidigare nämnts har sektionen för förskollärarytbildningen en VFU-organisation som samverkar med VFU-samordnare i omgivande kommuner och fristående enheter. Dessa samordnare ansvarar för att studenterna får en placering som överensstämmer med aktuellt kursinnehåll.

Tillsammans med våra samarbetspartners bedriver vi kompetensutveckling för VFU-lärare genom att erbjudaHandledningsutbildning för VFU-lärare om 7,5 hp. Utifrån studenternas kursvärderingar framgår vikten av handledarutbildade VFU-lärare. Då det råder brist på tillräckligt antal handledarutbildade VFU-lärare pågår en ständig dialog med de skolhuvudmän som högskolan samarbetar med för att åtgärda detta. Ytterligare erbjudanden för VFU-lärarna att delta i är VFU-dagar där det till exempel ges föreläsningar kring aktuell forskning. Vid dessa tillfällen sker också dialog kring utbildningens upplägg, kommande VFU-perioder samt information om kursinnehåll.

Ett annat område där samverkan bedrivs med professionen är den tidigare nämnda mentorsverksamheten. Vid dessa träffar diskuteras studenternas frågor kring yrkesprofessionen tillsammans med en yrkesverksam förskollärare. Av den nyligen genomförda granskningen av mentorsverksamheten framgår att studenterna menar att deltagandet i mentorsverksamheten bidrar till deras utveckling av en yrkesidentitet.

Sammantaget anser vi att genom den undervisning och utbildning som sker på högskolan tillsammans med en väl utvecklad samverkan med kringliggande kommuner, fristående enheter och det övriga omgivande samhället skapas goda förutsättningar för studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet.